Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● КӀИРАНДИ, 6 март, 1977 шу. ● № 28 (5695). ● Мах 2 кап.

СОВЕТСКИ КХАЛНАХАГА

Хьамсара советски кхалнах! Вай Даьхен сий дола мехкарий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето чӀоагӀа а дег тӀара а даькъала дувц Шо Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха денца, 8-ча Мартаца — шоай бокъонаш бахьанце, демократенеи социализманеи тӀехьа, дунен тӀа чӀоагӀа машар хилийтара тӀехьа къовсам лоаттабеча дерригача мехкашкарча къахьегача кхалнаьха интернациональни солидарноста денца! Из цӀей вайцига дезду КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра, Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара даха ма-доаггӀара накъадахара дерригача халкъо политически къахьегамеи хьинар айдаь къахьегача хана.

Советски Ӏаьдала хьалхарча деношка В. И. Ленина яздаьд: «...Дунен халкъашта юкъерча болх беча кхалнаьха дийнахьа берригача мехкашка Ӏалаьмате дукха чакхъюрггйолча кхалнаьха собранешка цӀакха ца хиннача тайпара халеи дезеи, цхьабакъда сийлахь-доккха, дерригача дуненна сийлахь-доккхеи боккъонца кортамукъалеи гӀулакх дӀадолададьча Советски Россега моаршалаш ухийтаргда». ХӀанз вай дах социализмах боккъонца долаш дар хиннача, цох низ бола дунен система хиннача хана. Вай социалистически мехка кхалсага хьалхашка хьайийллай духовни нравственни низаш массе а оагӀорахьа дегӀакхувлара, къахьегамеи творчестваи дерригача лоакъошка доккхий толамаш дахара, общественни паччахьалкхени гӀулакхаш къестадеча дакъалацара шерра торонаш. Кхалсага хьал, вай обществера цун хьинар дола лоархӀам дунен ерригача континенташкарча къахьегача кхалнаьха безам тӀаувзаш дола масал а хинна дӀаэттад.

Миллионаш болча вай мехкарча кхалнаьха кхелаша хьайовзийт мехка турпала биографи. Даьхено сий ду Октябрьски революци йоаккхачеи граждански тӀем тӀеи дакъалаьцача большевикий-ленинций денаьерча мугӀарашка лаьттача сийлахьча революционеркай. Даьхено сий ду шоай даьшца, вежарашца, моарошца цхьана хьалхарча пятилеткай шерашка заводаш, наькъаш хьаллеш хиннарий, керда городаш хьалъеш хиннарий, колхозаши совхозаши вӀашагӀйиййхкарий а чӀоагӀъярий а, Сийлахь-боккхача Даймехка тӀема бирсача шерашка тамашийна денали чӀоагӀали, майрали турпалали гойтарий, тӀемо бохабаь халкъа боахам юхаметтаоттабеш хиннарий, дегӀаена социалистически общество хьалъеча доккха дакъа юкъедихьарий. Дерригача халкъо сий долда цар, сийле а хийла цар!

Тахан а коммунизм хьалъяра ерригача участкашка хьинар айдаь къахьегаш ба кхалнах. Советски Ӏаьдала юбилейна керда къахьегама толамаш лаьха, кердача творчески карагӀдаьннарашца накъабаха кийчлуш ба уж. Царна — промышленностеи транспортеи болхлошта, юрта боахама къахьегамхошта, лораштеи педагогаштеи, наха гӀулакх деча сфера болхлошта, Ӏилмаи искусстваи деятелашта баркал оал берригача мехко. Хьамсара доттагӀий-кхалнах, Даьхенцара Шун безам. Шун говзали опыти, Шун хьаькъали дегай йӀовхали дӀахо йодача хана а гӀулакх деш хийла коммунизмана, вай даьхен материальни духовни ганзаш алсамъяхара, Октябра сийлахь-йоккхача идеалашта тешаме йола кхувш йоагӀа тӀехье хьалкхеяра!

Советски мехко деррига а ду хьал-торо цахаддаш тоаяра, наьха ираза, социалистически гумманизма законагӀа кхалсага-наьна къаьстта йоакхо а терко а ю. КПСС XXV съезда решенеш тӀа белгалдаьд кхалнаьха къахьегама, быта, салоӀама хьалаш дӀахо а тоадара де дезар, уж тӀадерзадаь да общества вахаре царга хьинарегӀа дакъа лоацийтилга Ӏалашдара.

Советски кхалнаха хов шоай ираз, дезала ираз, берий кхоане Даьхен кхелах, цун толамех, цунна карагӀдувларех дӀакъаста йиш йоацаш йолга. Оптимизм йолаш уж бӀубенна хьеж кхоаненга, деррига гӀулакхаши дагалаттараши цар дувз КПСС ленински чурчеи арахьарчеи политика толамашца. Советски кхалнаха дег тӀара хьаллоац машара, дунен халкъашта юкъе вӀаши цхьана гӀулакхаш леладара тӀехьа, къамий паргӀатои кортамукъалеи бахьанце КПСС Центральни Комитето, машара тӀехьа вола кӀаьд ца лу къовсамхо КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И. Брежнев керте латтача Политбюрос чакхйоаха программа.

Вежарашха долча социалистически мехкашкарча шоай наьнашца цхьана советски кхалнаха чӀоагӀду капиталистически мехкашкарча, дегӀаухача мехкашкарча кхалнахацара — тӀема кхерама духьала, герз Ӏоадара духьала къовсам мел лоаттаберашцара, машараи социальни прогрессаи тӀехьа, вӀаши цхьана гӀулакхаш леладараи халкъашта юкъерча доттагӀалаи тӀехьа мел барашцара шоай интернациональни солидарностеи доттагӀалеи бувзамаш.

Тахан, Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха ди, 8 Март дездеш Шо, хьамсара советски кхалнах, могашмаьрша долаш хилар, шоай къахьегаме оаш керда доккхий толамаш дахар, Шун дезалаш ираз долаш бахар, Шун бераштa сийрда никъ хилар ловш ловца боаккх оаха!

Сийле хийла советски кхалнаьха — социалистически Даьхен боккъонца болча патриоткай!

Вежарашха дола моаршал да дерригача дунен тӀарча къахьегача кхалнахага!

Даькъала хилда сийлахь-доккха советски халкъ — коммунизм хьалъер, дерригача дунен тӀа машар хилийтара тӀехьа денале къовсам лоаттабер!

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ.

Грозне хинна торжественни собрани

Селхан Грозне М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча республикански театре Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха Денна — 8 Марта хетаяь городской торжественни собрани хилар. Геттара чӀоагӀа тӀоараш тохаш дог айденна КПСС ЦК Генеральни секретарь новкъост Л. И Брежнев керте вола КПСС ЦК Политбюро хорж гулбеннараша собране сийлен президиуме.

Парте XXV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдеча кхалнаха хьинаре дакъа ловцаш хиларах дийцар КПСС Грозненски горкома секретара Л. П. Белоглазовас, СССР 50 шу дизара цӀерагӀча химзавода аппаратчика А. В. Зайцева, швейно - производственни объединене болхлочо Б. А. Усмановас, академика М. Д. Миллионщикова цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта института проректора Ю. А. Стерленкос, комсомола Грозненски горкома хьалхарча секретара Г. Х. Эльмурзаевас, бӀухочо А. Д. Грипева.

Собране хиннараш даькъалбийцар школьникашеи берий бешамашкарча берашеи.

Собране хиннараштa спектакль оттайир М. Ю. Лермонтова цӀерагӀча театро.

ЦХЬОАЛАГӀА РЕСПУБЛИКАНСКИ СЛЕТ

Селхан, Грозне В. И. Ленина цӀерагӀча культура Дворепе хилар школа чакхъяьккхачул тӀехьагӀа юрта боахаме болх бе бисачар республикански цхьоалагӀа слет.

Слет хьайийллар КПСС Нохч - ГӀалгӀай обкома секретара **М. О. Бузуртанова.**

Слете доклад йир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома шоллагӀча секретара **М. Ш. Баматгиреева.**

Гулбеннараштa хьалхашка къамаьлаш дир: КПСС Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара А. Д. Кагерманова, «Новогрозненский» совхоза комсаш лелаечо А. Сулейманова, «Путь к коммунизму» яхача колхоза председатела Ю. Я. Зиборова, Сержень-Юртарча юкъерча школа дешархой производственни бригада кулгалхочо Ш. С. Техиева, Старосунженски юкъерча школа дешархой производственни бригада бригадира Л. Амацуевас, Урус-Мартановски района «Горец» совхоза шекара свеклаш кхееча звенон звеньеваяс З. Абуевас, ВЛКСМ Шелковской райкома хьалхарча секретара В. Коваленкос, Сунженски района Алхастерча юкъерча школа 10-ча класса дешархочо А. Бокова, кхычар.

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ МЕХКИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ БОЛХЛОЙИ ПАРТЕЙ ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТИЙ СЕКРЕТАРИЙ СОВЕЩАНИ

1977 шера 2—3 марта Софие хилар социалистически мехкий коммунистически болхлойи партей Центральни комитетий секретарий дунен халкъашта юкъерчеи идеологически дешаех йола совещани. Цига дакъа лаьцар:

Болгарски коммунистически партегара — Политбюро члена, БКП ЦК секретара Гриша Филипова, Политбюро члена, БКП ЦК секретара Александр Лилова; Венгерски социалистически болхлой партегара — Политбюро члена, ВСРП ЦК секретара Миклош Оваре, ВСРП ЦК секретара Андраш Денеша, ВСРП ЦК секретара Имре Дьере; Германе Социалистически едини партегара — Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Курт Хагера, Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Герман Аксена, Политбюро члена, СЕПГ ЦК секретара Вернер Ламберца; Куба Коммунистически партегара — Куба КП ЦК Секретариата члена Антонио Перес Эррерос; Монгольски халкъа-революционни партегара — МНРП ЦК секретара Сандагийн Сосорбарама; Польски вӀашагӀтехача болхлой партегара — Политбюро членалла кандидата, ПОРП ЦК секретара Ежи Лукашевича, ПОРП ЦК секретара Рышард Фрелека; Румынски коммунистически партегара — Политически исполнительни комитета члена, РКП ЦК секретара Корнель Буртикэс; Советски Союза Коммунистически партегара — Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Пономарев Бориса, КПСС ЦК секретара Катушев Константина, КПСС ЦК секретара Зимянин Михаила; Чехословаке Коммунистически партегара — Президиума члена, КПЧ ЦК секретара Васил Биляка, КПЧ ЦК секретара Йозеф Гавлина.

Совещане балха юкъе дакъалаьцар вежарашха йолча партей Центральни Комитетий отделий заведующешеи заведующей заместителашеи.

Укх тӀеххьарча хана чакхъяьннача шоай партей съездий решенешка хьежжа идейно-политически пропагандистски балха опыт дӀа-юха йовзийтар совещане доакъашхоша. Уж раьза хилар идеологически вӀаши цхьан гӀулакхаш леладелга дегӀаахара а цу даькъе балха опыт дӀа-юха йовзийтара а.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хетаяь вежарашха йолча мехкашка чакхйоахача мероприятеех шоашта хетачох дӀа-юха дагабаьлар. Октябра юбилее торо лу социализмана карагӀдаьннарий дерригдунен исторически лоархӀам шерагӀа а кӀоаргагӀа а дӀабовзийта, машари социальни прогресси Ӏалашъеча цун лоархӀам дӀабовзийта. Из сийлахь цӀей а, хӀаьта иштта вежарашха йолча партейи халкъийи кхыйола лоархӀаме даташ а событеш а язъяро гӀо дергда Октябрьски революце сийлахь-йоккха идеалаш дерригача дунен тӀа дӀахо а йоаржаяра, Октябро хьакхайкаяьи вежарашха йолча партеша кхоачашъяьи йола машара, паргӀатои, кортамукъалеи ленински идейи, керда строй хьакхоллача даькъе социалистически мехкашта Ӏалаьмате доккхийча карагӀдаьннарий, машара тӀехьарча арахьарча политикана, герз Ӏоадара духьала, герз дӀадаккхара тӀехьа, дунен халкъашта юкъера кхерамзле хилийтара тӀехьа, вӀаши цхьана гӀулакхаш леладара ленински идеяшта пропаганда еча.

Хельсинке хиннача юкъаревропейски совещане дакъа лаьцача ерригача паччахьалкхенаша цу ТӀеххьарча акта тӀа белгалъяь принципаши договоренносташи йизза а лерргӀа а чакхъяхара, машари европейски кхерамзлеи чӀоагӀъеча дикагӀча оагӀорахьара а корта бола а дакъа юкъедахьа дезаш дола белградски вӀашагӀкхетар кийчдечеи чакхдоаккхачеи абттува бола хьалаш хулга Ӏалашдара тӀехьа лоаттабеча къовсаме массови информаце средстваш боккха лоархӀам болаш хилар белгалдаьккхар совещане доакъашхоша. 1976 шера Бухаресте хиннача Варшавски Договора юкъе дакъалоацача паччахьалкхений Политически консультативни комитета совещане а Европа коммунистически болхлойи партей Берлински конференце а документаш шерра дӀадовзийтилга лоархӀаме да аьнна хеташ-ба уж.

Совещане белгалдоахар антикоммунизми социализма мехкий чурча а арахьарча а политика маӀан юхамаччахьа даккха гӀерташ, юкъаревропейски совещане ТӀеххьарча актаца цхьаккха дича а тар ца луча тайпара цар чурча гӀулакхашта юкъе гӀерташ империалистически гӀозараша социалистически мехкашта духьала вӀаштӀехьйоахаш йола кампанеши цӀенхаштта гучаяханза яргйоацилга.

Софие хинна вӀашагӀкхетар интернационалистски солидарноста, цхьатарра бокъонаш хилара, корта болча доттагӀлеи хьале чакхдаьлар.

Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха Денга

Назрановски районе меттел, ерригача вай республике а цӀи хеза я «40 лет Октября» яхача совхоза Долакха-Юртарча шурий-товарни ферма доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина. ИттлагӀа пятилетка дика дӀайолаяьй цо. Соахка шийи групперча хӀара Ӏаттагара Зинас яьккхар 5200 килограммал дуккхагӀа шура. Из вай республике эгтара лакхагӀа бола хьокхам ба.

Октябра 60 шу дузача укх юбилейни шера 5300 килограммага дӀакхоачаш шура яккха дош деннад цӀи хезача доярка хӀара Ӏаттагара. Шийи декхар цо толаме кхоачашдергхилара тешал ду хӀанз цо беча балхо. Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха Ди—8 Март овсаре къахьегарца белгалдоаккхаш Зинас. Хьогтехье кхоачашъяьй коммуниста шийи доахангара шура яккхара укх шера хьалхарча квартала план.

ЧӀоагӀа гӀадбахарца тӀанийцар боахама хьайбаш леладераша шоай совхоза РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара луш йола ЦӀе байракх хьожаярах бола хоам. Цу кхаъо дог гӀоздаьккхача Даурбекова Зинас лерхӀ шийи социалистически декхар Октябра юбилей хьатӀакхоачача деношка кхоачашде.

СУРТА ТӀА: Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза дикагӀйола доярка, СССР Лакхехьарча Совета депутат Даурбекова Зина.

И. ПЛИЕВА сурт.

20 шу гаргга ха ’я Газиева Банатус «Самашкинский» совхозе дояркалла болх бу. ХӀара шера дукхагӀа йоаккх цо доахангара шура. Соахка толаме кхоачашдир Банатус шура яккхара тӀанийца декхараш. Укх шера цо къовсам лоаттабу хӀара Ӏаттагара 3 эзар килограмм шура яккхар духьа.

Дуккхача шерашка Банатус хьийга къа зехьа дайнадац. Вай правительствас цунна еннай Къахьегама ЦӀеча Байракха орден, Ленински юбилейни медаль, кхыдола совгӀаташ.

СУРТА ТӀА: «Самашкинский» совхоза доярка Газиева Банату.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДАЬХЕНО СИЙ ДУ ШИЙ КХАЛНАЬХА

Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха цӀей вай мехка массаза а чӀоагӀа сапргӀата даьле цӀенча дег тӀара дезду. Укх шера из цӀей белгалдоал вай паччахьалкхеи исторе 60 шу дизарца. Советски кхалнаха дика кхетаду обществе шоай наьйеа бокъо хилар, дерригача къахьегама толамашта советски халкъа паргӀатача, творчески, иразерча вахарга бода никъ хьабийллача Коммунистически партена. Сийлахь - боккхача Октябра шоаш декхарийла хилар.

5 марта ССР Союза Доккхача театре гулбелар союзни республикай Российска Федераце областаше, краеше баккийтараш Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха Денна — 8 Марта хетаяча торжественни собране.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА КХАЛНАЬХА ДЕННА ХЕТАЯЬ ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

Собрани хьайийллар КПСС МГК секретара Р. Ф. Дементьевас. Цо Ӏодийшар, гулбеннараша дог гӀоздаьнна, дӀаьхдаь тӀоараш детташ тӀанийца, советски кхалнахага КПСС Центральни Комитето дайта моаршал.

Къамаьл де дош делар Советски кхалнаьха Комитета председатела, Советски Союза Турпала, СССР летчик-космонавта В. В. Николаева-Терешковайна. Цо собране доакъашхой а берригача советски кхалнаьха а цӀерагӀа дег тӀара баркал аьлар КПСС ЦК-на.

Москвичий цӀерагӀа советски кхалнах - къахьегамхой цӀей даькъалдийцар № 1 йолча домостроительни комбината комплексни бригада бригадира, РСФСР заслуженни гӀишлоярхочо А. М. Суровцева, Московски области Серпуховски района «Заокский» яхача совхоза баьцадаараш леладерий бригадира, СССР Паччахьалкхен преме лауреата Г. И. Рыбакова ,столица студентий цӀерагӀа—В. И. Ленина цӀерагӀча Московски педагогически института студентка — Волгина Иринас.

ЧӀоагӀа дог гӀоздаьнна тӀанийцар гулбеннараша КПСС Центральни Комитетага, СССР Лакхехьарча Совета Президиумага, СССР Министрий Советага дохьийта моаршала письмо.

(ТАСС).

КОММУНИЗМА ГӀУЛАКХА МУТӀАХЬА ХИЛАР

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ IV СЪЕЗД

Советски журналисташта долаш дац парте XXV съезда решенеш, иттлагӀча пятилетка планаш кхоачашъяра, лаьттан тӀа машар хилийтара тӀехьа вай халкъо лоаттабеча къовсама юкъе хьинаре дакъа лацарал доккхагӀа, сий долашагӀа декхар, КПСС XXV съездо балха эффективности дикали лакхъяра хьакъехьа дӀадийхар диза доагӀаш да массови информацеи пропагандаи средствашта а. Цунах ма-дарра а принципиальнo а дийцар Йоккхача Кремлевски двореце 2 марта дӀахо болх беш хиннача СССР журналистий IV съезде.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузаш хиларо, советски наьха къахьегамеи политически хьинар айдаларо вай мехкарча халкъий доттагӀал къаьгагӀа а тешшаме а дӀахьокхо дегаш айдаь ба советски журналисташ. Советски паччахьалкхен юбилейна кийчо яра социалистически яхьах боала пайда, цун керда формаш кепайоазонна дӀахьокхара хетадир шоай къамаьлаш Л. Н. Спиридонова (Москва), В. Я Серобаба (Украина), С. Б Байжанова (Казахстан).

Вай ханарча турпалий — къахьегама наьха образаш массе а оагӀорахьара хьахьокха езаш, журналистий творчески процесси профессиональни говзали эргаяьккха тоае езаш, уж идейни чӀоагӀбала безаш хиларах дийцар Б. И. Стукалина (Москва), А. А. Толстика (Белорусси), А. К. Лауринчюкаса (Литва), М. Д. Еремия (Молдави), кхыча делегаташа.

Препешка къамаьлаш дир П. Ф. Алексеева, Р. И. Косолапова (Москва), А. С. Рзаева (Азербайджан), Я. П. Британс (Латви), Г. Н. Енукидзе (Грузи), А. Н Новоселова (Томск). Цар белгалдаьккхар публицистически статьяй теории практикеи кӀоаргъелга, наьха коммунистически сакхетам хьахьокхилга лоархӀаме гӀулакх хилар.

ХӀанзарча технически средствашца редакцеш Ӏалашъяра, пресса болхлой къахьегама технологи Ӏомаяраи эргаяьккха тоаяраи специалисташ юкъе озара дешаш хьоахадир А. К. Варсобина (Ленинград), къамаьлаш даьча кхычар.

З. И. Есенбаева (Узбекистан), Л. К. Корнешева, П. А. Наумова, А. И. Сорокина (Москва) дийцар моастагӀал тӀехь лелаю буржуазни пропаганда хьинарегӀа гучаяккха езаш хиларах дерригача дунен тӀара машар бахьан долаш лоаттабеча къовсамера журналистий дунен халкъашта юкъера солидарность чӀоагӀъе езаш хиларах.

Съезде дакъа лоацарашка, берригача советски журналисташка моаршал луш къамаьлаш дир болгарски журналистий Союза председатела В. Йосифова ,венгерски журналистий Союза председатела И. Палфи, ГДР журналистий Союза председатела Г. Чепука. МНР журналистий Союза председатела У. Намсрай, журналистий чехословацки союза ЦК председатела З. Горжени, журналистий Дунен халкъашта юкъерча организаце (МОЖ) президента К. Норденсгренга.

* * *

3 марта дӀахо болх беш хилар съезд. Съезда делегаташа Г. Сафиевас (Таджикистан), Д. Д. Турсунова (Киргизе), А. В. Хачекяна - (Армени), А. М. Мамедова (Туркмени), В. И. Федотовас, В. И. Севостьянова, Я. Н. Засурске, (Москва), А. Т. Сааремяги (Эстони) В. Л. Аракчеева (Набережные Челны), кхычар шоай къамаьлашца белгалдаьккхар кепайоазон, телевидене, радиовещане, издательствай информационии агентствай, дукха эзараш бола болхлой чубоагӀача отрядо беш бола беррига болх КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра, 60 шера Советски Ӏаьдало коталонаш йоахаш коммунизмагахьа йодаш хьабена никъ массе оагӀорахьара хьахьокхара тӀаберзабаь хилар.

Съезде дакъа лоацарашка, берригача советски журналисташка моаршал а луш къамаьл дир СРВ радиои телевиденеи генеральни директора Чан Лама, КНДР журналистий Союза ЦК председатела заместитела Хан Дюн Тхэка, «Гранма» яхача кубински газета Керттерча редактора заместитела Х. Ортиса, Польски журналистий Союза Керттерча правлене председатела Я. Метковске, СРР журналистий Совета председатела О. Палера.

Съезде къамаьл дир КПСС ЦК пропаганда Отдела заведующе заместитела В. Н. Севрука.

Съездо хержар СССР журналистий Союза правлении ревизионни комиссии. Отчетни докладагӀа йола резолюци тӀанийцар.

Цул тӀехьагӀа делегаташа тӀанийцар СССР журналистий Союза Устав, Цу тӀехь съезда болх чакхбаьлар.

(ТАСС).

СССР ЖУРНАЛИСТИЙ СОЮЗА ПРАВЛЕНЕ ПЛЕНУМ

3-ча марта хилар СССР-а журналистий Союза кулгалдара органаш хержа йола СССР журналистий Союза правлене хьалхара пленум.

СССР-а журналистий Союза правлене председателалла хержав «Правда» газета керттера редактор В. Г. Афанасьев. Правлене председатела заместителалла хержаб П. Ф Алексеев, Л. М. Замятин, С. Г. Лапин, А. И. Лосев. Б. И. Стукалин, Л. Н. Толкунов.

Иштта хержай СССР журналистий Союза правлене секретариат а.

* * *

СССР журналистий Союза Центральни ревизионни комиссе заседани хилар. Цун председателалла хержав В. И. Новиков.

(ТАСС).

ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРА НАКЪАДОЛХАШ

КЕРДА КОТАЛОНАШ ЙОАХАРГЬЯ!— ЙОАХ АЧХОЙ-МАРТАНОВСКИ РАЙОНА КЪАХЬЕГАМХОША

Ачхой-Мартановски района къахьегамхой вахаре ше къаьстта моттиг дIалоацаш да иттлагIча пятилетка хьалхара шу. КПСС XXV съезда решенеш кхоачаш а еш къахьегарах цар низ кхаьчар лаьттани хьайоайн продукташ алсамйоахаш из чаккхдаккха. Районо паччахьалкхенга дехкар 8.561 тонн ялат, 26.000 тонн шекара свеклаш, 30.000 тонн гаргга баьцадаараш, 12.000 тонн сом, 3.472 тонн шура. Уж толамаш дахарах района хьожаяьй РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх. ХIаьта цу района «Новосельский» яхача совхоза коллектива укх деношка дIаелар Ерригсоюзни социалистически яхье котъяларах КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх.

КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома баьча соцамагIа 1976 шера йиълагIча квартале баьча балха итогех республикански Сийлен доска тIа йихьай «Новосельский», «Урожайный» яха совхозаш. Соахка беркате къахьегарах Даьхен орденаши медалаши еннай района совхозий дукккхача болхлошта .Уж толамаш даха цар миштта вIаштIехьдаьлар дувц укх оагIон тIа кепатохача материалаша.

Эггара хьалха тха района къахьегамхой цIерагIа вай партенеи советски правительстванеи доккха баркал ала лоз сона, оаха Даьхен духьа хьийгача къина боккха мах а беш РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара луш йола ЦIе байракх тхона хьожаярах. Производства эффективност лакхъяра, балха дикал тоаяра. 1976 шера халкъбоахама план толаме кхоачашъяра лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье хьинаре къахьегарах тхона хьожадаь доккха совгIат да из. Цу совгIато боарам боаццаш чIоагIа гIад а дигад тхо, цунца цхьана кхы а овсарегIа къахьега декхарийла а ду.

Укх массехк шера вIаштта районо массе тайпара юртбоахама продукци йоххара планаш кхоачашъеш хилара керттера бахьан

ТОРОНАШ ШОРТТА Я

да тха дукхагIдолча боахамашта специализаци яр. «Новосельский», «Бамутский», «Урожайный», «Овощевод», «Орджоникидзевский» яха совхозаш баьцадаараци соми кхебара специализаци яь я. Цу лостамагIа къахьегарах доккха беркат даьннад тхона. Аз хьоахаьча цу ерригача совхозаша пайда беш чакхдаьккхад иттлагIча пятилетка хьалхара шу. Масала, «Новосельский» яхача совхозо соахка 500 эзар сом совгIа пайда бир, шоаш вIашагIъеххача хьалхарча шера боккха пайда бир «Бамутский», «Урожайный» яхача совхозаша.

Толаме кхоачашнир районо юртбоахама керттера продукци — ялат паччахьалкхенга дохкара план а. Даьхен амбарашка оаха чутессар 8561 тонн ялат. Из дуккха а дукхагIа да планали тIаийцача социалистически декхарели. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуийцар 25 центнер гаргга ялат. ХIаьта деррига чудена ялат 21 эзар тонн совгIа хилар.

Хаоттама хьалаш аьттув боацаш хинна доллаше а, шоай планаши социалистически декхараши толаме кхоачашде низ кхаьчар района свеклаш лелаерий а. Паччахьалкхенга оаха дехкар 26 эзар тоннага дIакхоаччаш мерза овлаш, халкъбоахама план 18.500 тонн йолаш. Вешта аьлча, хIара гектара тIара чуийцар 295 центнер шекара свеклаш, нийслагIча пятилетка шерашкарчул цкъаи ахаззен-шоззеи дукхагIа.

ИттлагIча пятилетка хьалхара шу чIоагIа беркате хилар баьцадаараш лелaдераштa а. Цар гулдир 30 эзар тонн гаргга баьцадаараш (план 25 100 тонн). Сомий бешамаш лелаерий вIаштIехьадаьлар 12 эзар тонн сом паччахьалкхенга бохка (план 10300 тонн). Уж таьрахьаш дикка лакхагIа да тIаийца хиннача социалистически декхарел.

Низкъало яр шурий-товарни фермай болхлой план. Доахан дика кхабари царна доаггIача бесса Iунал дари бахьан долаш цар а торо хилар из кхоачашъе. Шера планагIа 3400 тонн йолаш хьайбаш лелaдераша паччахьалкхенга ехкар 3472 тонн шура.

Юртбоахама производство дегIаяр белгалдоаккхаш хьоаха ца дича даргдац тха балха тIа дола кхоачамбоацараш а. ХIанз а кIезига йоаккх оаха хьайбай продукци, бебе ца лаьттанцара йоаккхача продукце хьокхамаш, лакха ба продукци яккхарга дIабода мах.

Масала, хьаэцаргья вай, «Новосельский» совхозера ни. Тепсуркаевеи Арзнукаевеи кулгалду баьцадаараши сомий бешамаши лелаю бригадаш. Хьалаш цхьатарра да цар, хIаьта балха хьокхамаш бе-бе да. Тепсуркаева бригада коллективо соахка хIара гектара тIара 300 центнерга дIакхоаччаш тайп-тайпара баьцадаараш чудера. Арзнукаева бригадо — хIара гектара тIара 74 центнер.

ВIаши нийсдергда вай «Орджоникидзевский» яхача совхозерча ни. Баташевеи Астамировеи бригадай балха хьокхамаш а. Баташева бригада соахка хIара гектара тIара 177 центнер гаргга (план 104 центнер) сом гулбаь бале. Астамирова бригадо чуийцар 52 центнер совгIа мара хиланзар (план 97 центнер).

Цхьайолча бригадашка, звеношка, иштта совхозашка а юртбоахама культурай хьувкъам бе-бе хиларо хьахьокх, лаьтта лeладара культура лакхъяра гIулакха боахамий кулгалхоша, специалисташа йоаггIаш йола терко ца елга.

ХIанз а дукха кхоачамбоацараш да хьайбай боахаме. Ма-хетта вIаштIехьъялац доакъарий база, паччахьалкхенна дIалуча продукце дикал лоха я, хила деззача тайпара ондеи дерстаи хилац дIачулу доахаи Цу гIулакхо доккха зе ду совхозашта. Масала, укх тIеххьарча хана районо дулха лаьрхIа дIачуденнача доахах хIаране дозал 265 килограмм мара хиланзар. ХIаьта «Ореховский» совхоза дIаденнача доахах хIаране дозал — 242 килограмм, «Орджоникидзевский» — 200 килограмм мара дацар. Иштта эсала дар «Бамутский» совхозо дулха дIачуденна хьайбаш а. Цу дерригнe тешал ду тха района хьайбай боахаме цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара.

Уж дIадоахаш, КПСС Центральни Комитето дIадехачунга хьежжа, тхо декхарийла да хьайбай боахам тIехьабусачара хьалбаккха, даьха толамаш чIоагIден дегIадоаладен, массе тайпара юртбоахама продукташ, къаьстта дулхи шурен дукхагIа яккха.

Ховш ма-хиллара, иттлагIча пятилетка хьалхара шу чакхдоаллаш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева письмо дахьийтар Киевски области хьайбаш леладерашка. Цо фермай болхлой тIехьехар Iана замалахьа хьайбай продукци дукхагIа яккхара. Нов. Л. И. Брежнева яздаьча цу письмона жоп а луш, тха района хьайбаш лeладераша хIанз тIагIертта къовсам лоаттабу шоай балха юкъе дола кхоачамбоацараш ма-хулла сихагIа дIадахаран маша лаьгI ца долийташ доахан Iангара дахарах.

1977 шера района фермай болхлоша дош деннад 1070 тонн дулхи 3800 тонн шурен паччахьалкхенга йохка.

Хьайбаш дика Iангара дахен цар продукци алсамъяккхеи торонаш я тха. ХIанз керттера декхар сенах латт аьлча, из латт цу торонех кхетамца пайда эцарах. Советски Союза берригача къахьегамхошка КПСС ЦК яздаьча письмо тIа хьалхашка оттаду декхараш хIара скотникана, доярkана кIоаргга дIадовзийтарах. Цу хьакъехьа дувцаш дукха агитатораш ба фермашка.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача укх юбилейни шера доккхий декхараш тIаийцад тха района лаьтта лелaдераша а. Цар дош деннад 8500 тонн (план 7170 тонн) ялат, 22 эзар тонн (план 18,500 тонн) шекара свеклаш, 29.500 тонн (план 27700 тонн) баьцадаараш, 11500 тонн (план 11200 тонн) сом паччахьалкхенга бохка, аьнна.

«Новосельский» совхоза болхлоша къахьег «Пятилетка — диъ шера» яхача девизагIа. Из болам хьаллаьцаб кхыча боахамаша а.

Юрта боахама къахьегамхоша дика кхетаду, дика лард еллаи лерттIа кийчо яьи ца хилча уж доккхий декхараш кхоачашде низкъало хургдолга. Цудухьа, из теркал а деш, гурахье аьха тоадир бIаьсти юртбоахама культураш дIаюврггйола деррига лаьтта, цу тIа кхоачам хиллал тессай минеральнии органически удобренеш, чудуийташ хий а диллад.

Совхозий механически мастерскешка, бригадашка ханнахьа дIаболабелар тракотраш, тIехьатоссеи тIехьаювзеи инвентарь тоае. Ерригa техника кийча я хIанз кхашкара балхаш дIадоладе.

Районни партийни организаце, боахамий юкъхьайцарча партийни организацеша шоай берригa болх тIаберзабаьб кхашкара бIаьстан балхаш ханнахьа дIадоладаь чакхдахаран цига къахьегараштa юкъе йоаггIача тайпара социалистически яхь вIаштIехьъяккхаран. Массанахьа белгалдаьхад кхашка, фермашка, сомий бешамашка балхаш дерий къахьегамцара безам совбаккхара хьалаш, кхай тIа бе безача агитмассови балха планаш оттаьй. цу гIулакха хьакъоастабаьб агитатораши политинформатораши.

РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх шоашта хьожаярах чIоагIа боккхийбу тха района юрта боахама болхлой. Шоай деррига хьинар, низ, говзал дIалуш къахьегарца укх юбилейни шера керда мулаш даьха гIадйнга лерхI оаха вай сийлахь-йоккха Даьхе.

А. ХАРИКОВ,
КПСС Ачхой-Мартановски райкома хьалхара секретарь.

Кхы а дикагIа, кхы а дукхагIа

Тха БРИГАДА коллективо овсаре къахьийгар соахка. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуийцар 200 центнер баьцадаараши 177 центнер соми. Из дуккха а дукхагIа хул планал.

Иштта толам баккха тха бригадерча болхлой вIаштIехьадаьлар кхашкареи сомий бешамашкареи деррига балхаш агротехника бокъонаша дIа мадеххареи ханнахьеи чакхдоахаш, барт тайна къахьегарах.

КПСС XXV съездеи парте ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленумеи решенеш вахаре кхоачаш а еш, иттлагIча пятилетка укх шоллагIча шера тха коллективо дош деннад хIара гектара тIара 200 центнерал кIезигагIа доацаш баьцадаараши 150 центнер соми гулбе. Уж декхараш кхоачашдара цхьанна гIулакхаш а чакхдаьхад оаха. БIаьсти баьцадаараш дIаделаьтта гурахьа зяба аьха кийчдир, тайп-тайпарча удобренешца хьаьи а даьд из. Гурахьа цкъара хий а диллад кхашка.

ХIанз тха кхашкеи бешамашкеи бIаьстан балхаш дIадоладеннад. Тхьайса илла аре сомаьккхай тракторий мотораша деча гIар-тато. Сихбенна тIунал дIакъовлаш макхаш доахаш ба механизатораш. Кулгаш вIашкадехка Iеш бац сомий бешамаш лелаераш а. Уж гаьнаш дIайогIаш, царна гонахьара лаьтта цамцадоаккхаш къахьегаш ба.

Ер шу боккхача лоархIаме хилар дика кхетаду тха бригадерча хIара болхлочо. Района сий кхы а лакхлургдолча тайпара къахьегаш белгалдоаккхаргда Октябра юбилейни шу.

Б. БАТАШОВ,
«Орджоникидзевский» совхоза № 4 йолча сомийи баьцадаарийи бригада бригадир, «Знак Почета» яха орден лелаер.

СВЕКЛАШ ХЬУВКЪАЕРГЬЯ

Района къахьегамхоша даьхача толамашта юкъе да тха совхоза коллектива дакъа а. ДIадахача шера дика къахьийгар оаха. Паччахьалкхенга ялат дохкара план — 182 процент, шурий план — 105 процент, дулха план — 220 процент кхоачашйир.

Шоай декхарех дика лоархIабелар свеклаш лелаераш а. ПланагIа 200 центнери социалистически декхарегIа 220 центнери йолаш хIара гектара тIара 242 центнер мерза овлаш гулдир. Иштта хьувкъам чубар бахьан долаш паччахьалкхенга шекара свеклаш йоккара план 127 процент кхоачашйир совхозо.

Из толам боаккхача дика къахьийгар са звенос а. Халданза догIа делхаш, цIаьхха шелал этта хьалонаш ла йийза яле а, тха коллективо хьийга къа зехьа довнзар. Юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 311 центнер мерза овлаш даьхар оаха.

КарагIдаьннар доазув лоархIаш оамал яц советски наьха. ИттлагIча пятилетка шоллагIа шу беркате чакхдаккхара юрта боахама берригa болхлой тIахьехаш КПСС Центральни Комитета яздаьча письмона доаггIача бесса жоп дала а лаьрхIа, Октябра юбилея сийна тха звенос доккха социалистически декхар тIаийцад хIара гектара тIара 320 центнер мерза овлаш гулде, аьнна.

Х. АКИЕВА,
«Ореховский» совхоза свеклаш лелаер.

МУГIАРАШ ШЕРЛУ

ДАГАДОАГIА сона, цхьа ха яр тха ферме наггахьа йолча доярка мара шийгрупперча доахангара шура яккхара план кхоачаш ца еш. ХIаьта социалистически декхарех-м дувца а дезацар. Доакъар ца хилар а е Iунал де ца хар а дацар из-м. Сона хетачох из дар, ферме къахьегама дисциплина ца хилари цхьачар болх тесса лелабари.

ХIанз овлангара хувцаденнад совхоза фермашкара хьал. ЧIоагIъеннай къахьегама дисциплина, массава а ва юкъарча гIулакхах дог лазаш. Цудухьа болх а тоабеннаб, хIаране шийдекхараш дизза кхоачаш а ду, планаши социалистически декхараши кхоачашдерий мугIараш ди тIехьа шерлуш а латт.

Соахка планагIа 1460 тонни социалистически декхарегIа 1465 тонни шура дIаяла езаш дар тхо паччахьалкхенна. Из тха кхоачашъе вIаштIехьа а даьлар. Социалистически декхарел совгIа Даьхенна оаха дIаелар 70 центнер шура.

ХIаьта аз айса сай групперча доахах хIаранегара 2600 килограмм гаргга шура яьккхар.

ДIахо йолча хана доахангара шура дукхагIа яккхар духьа шерра пайда эц оаха хIанз хьалхалаттарий опытах, Iилманна керда карагIдаьнарех. Дуккхача хана денз къахьегаш болча говзача дояркашта тIачIоагIбаьб дукха ха йоаццаш балха баьккараш. Царна хьехам лу боккхагIбараша, шоай балха «къайленаш» дIайовзийт. Цу гIулакхо торо хулийт доахангара шура дукхагIа яккха. ХIанз тха совхоза фермашка деннеи бийсанеи 3700 килограмм шура йоаккх, планагIа 3300 килограмм йолаш.

ДIадахача шера баьча балхах РСФСР Министрий Советен ВЦСПС-ен карара кара тела ЦIе байракх хьожаяьй тха района. Соахка дика къахьегарах доккха правительственни совгIат — Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай сона а. Цу совгIаташа тхогара дIадех дIахо кхы а беркатегIа къахьегар.

М. УЦИЕВА,
«Самашкинский» совхоза доярка, Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннар.

СОВГIАТО ДЕКХАРИЙЛА ДУ

ТАХАН тха коллективе йоккха событи я. Совхоза КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх яларах бола хоам чIоагIа гIадбахарца тIаийцар тха боахама къахьегамхоша.

Массехк дош ала безам ба са нийслагIча пятилеткеи 1976 шерен тха совхоза болхлошта карагIдийннача къахьегама толамех.

Совхоза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша дукха гIулакхаш чакхдаьхар тIаийца доккхий декхараш толаме кхоачашдара берригa къахьегамхой оарцагIа боахаш. Соахка паччахьалкхенга баьцадаараш дохкара план 150 процент, сом бохкара — 129 процент, ялат дIадалара план — 150 процент кхоачашйир.

Къаьстта дика къахьийгар дIадахача шера Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Тепсуркаев Мовлата кулгалдеча бригада коллективо, 630 гектарах хIаране тIара по гулбир 230 центнер сом, хIаьта 30 гектарах хIаране тIара чуийца баьцадаараш 435 центнер хилар.

Коллектива толамашта юкъе шийгара доагIа дакъа юкъедихьар комсомольца А. Бакриева кулгалдеча бригада коллективо. Цо 50 гектарах хIаране тIара чуера 80 центнер моша-горох. Шийдекхарех дика лоархIаелар М. Чигарбиева кулгалду комсомольско - кагирхой бригада а.

1976 шера 42 саго ханал хьалха кхоачашйир шоай планаш, царна массанена а Сийлен грамоташи ахчан премеши елар. Соахка шерра яьржар тха коллективе «Профессех дикагIвар» яха цIи яккхара тIехьара яхь. ХIанз из еза цIи лелаеш 142 саг ва, хIаьта из цIи яккхар духьа къовсам лоаттабеш 463 саг ва.

Шерра баьржаб тха коллективе коммунистически хьисапе къахьегара тIехьара болам а. Коммунистически къахьегама ударника цIи лелаеш 131 саг ва. Из сий дола цIи еннай 5 бригадана. Правительственни совгIаташ деннад 48 сага. «НийслагIча пятилетка ударник» яха знак еннай 18 болхлочоа, «Социалистически яхье котваьннар» яха знак — 112 сага.

КIЕЗИГ-ДУККХА аргда аз къахьегамхой балха а бахара а аьттув болаш оахош укх тIеххьарча шерашка дечa гIулакхех. Тхоай низаца 3 километрага кхаччалца дIоахал дола хина канал диллад оаха. Капитальни планировка яьй тайп-тайпара баьцадаараш дIадувча 200 гектара, хий диллара берригa кхоачам а беш. Совхозе хьалъяьй томаташи сомий чаккхбоаха пункташ, столови, берий беш, кхыйола гIишлош. Духхьал соахка планови маьхагIа 300 тонн совгIа юртбоахама продукции 400 тонн йоаго хIамеи язъяьй совхоза болхошта.

НийслагIча пятилетка шерашкеи соахкеи тха совхоза болхлоша даьха толамаш гIадвугаш да. Бакъда, царех тоъам баь Iе дага дац тхо.

Парте XXV съезда решенеш кхоачаш а еш, кхы а беркатегIа къахьегаш тIаьхьа декхарел совгIа 1000 центнер баьцадаараши 500 центнер соми паччахьалкхенга бохка, дIалу юртбоахама продукци дикагIа хилийта, хьалха лаьрхIачул 20 эзар сом дукхагIа пайда бе, къахьегама овсарле 7 процент лакхъе.

Тахан тха коллективе... — ТIаьхьара дIадахача шера: ра декхараш: 5400 тонн (план 4060 тонн) баьцадаараш, 2600 тонн (план 2385 тонн) сом, 255 тонн ялат (план 199 тонн) паччахьалкхенга дохка.

Бакъда, уж декхараш а кердадаьхад оаха, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара-кара луш йола ЦIе байракх тха коллектива хьожаяь хиларца дувзаденна. 19 феврале — цу хьакъехьа КПСС ЦК сопам арабаьннача дийнахьа къахьегамхой йоккха митинг хилар тха совхозе. Цига тха коллективо дош делар хьалха тIаийцача декхарел совгIа 1000 центнер баьцадаараши 500 центнер соми паччахьалкхенга бохка, дIалу юртбоахама продукци дикагIа хилийта, хьалха лаьрхIачул 20 эзар сом дукхагIа пайда бе, къахьегама овсарле 7 процент лакхъе.

ХIаьта Тепсуркаев Мовлата кулгалдеча баьцадаараши соми лелабеча № 3 йолча бригада коллективо цу митинге дош делар пхе шера план — кхаь шера кхоачашъе, аьнна. Чигарбиса Махьмада кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригадо декхар тIаийцар хIара гектара тIара чубахьача сома хьувкъам 5 центнерах баьцадаарий хьувкъам 3 центнерах лакхбе, аьнна.

ИттлагIча пятилетка шоллагIча шера хьалхашка латта уж доккхий декхараш толаме кхоачашдар духьа тешаме лард еллай оаха соахка гурахье а. Баьцадаараш дIадувргдолча деррига лаьтта чудуийташ хий диллад, хIара гектара 15 центнер кхоачийташ минеральни удобренеш тессай.

УРУС-МАРТАНОВСКИ района механизатораша даь кхайкарал даггара къоабалдаь хьал а лаьца къахьегар бахьан долаш, тха мехмастерске коллектива а трактористий а вIаштIехьадаьлар кхашкарча балхашта эша ерригa юртбоахама техника графикал хьалха тоаяь яккха. 20 феврале йистедаьлар тхо массе тайпа тракотраш, автомашинаш, макхаш, сеялкаш, культиватораш, кхыбола гIирс кийчбаь.

ЙоаггIаш йола йоакхо яьй оаха механизаторски кадраш кийчъяра гIулакха а. ХIанз биъ бетта йолча трактористий курсашка дешаш ва 34 зIамига саги йоIи. Царна хьехаш ба совхоза керттера специалисташ.

Хоза латтача деноех пайда а эцаш кхашкара балхаш дIадоладаьд оаха. Гуйран-Iан замалахьа лаьттанца Iайна тIунал чусоцаеш макхаш доахаш ба тха механизатораш. Деррига кхашкара балхаш агротехнико ма-яххара дикеи ханнахьеи чакхдаха лаьрхIад. ХIаьта юртбоахама массе тайпа продукци паччахьалкхенга йоххара план Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дузача деношка кхоачашъе дош а деннад тха совхоза болхлоша.

Ш. МУКАЕВ,
«Новосельский» яхача совхоза директор.

БАЬЦАДААРАШ ЛЕЛАДЕРАШ ЯХЬЕ БУВЛ

Советски Союза берригача къахьегамхошка долча КПСС Центральни Комитета письмона жоп а луш хьинар кхоца деш, барт-цхьоагIо йолаш къахьегаш ба хIанз Ачхой-Мартановски района «Овощевод» яхача совхоза болхлой. Ялата, баьцадаарий хьувкъам дика хилийтара тайп-тайпара балхаш цу укхаза. Масала, гурахьа дIадийнача ялата лаьрхIа 300 гектара тIа аммиачни селитра яха удобрени тессай. Из болх толамца чакхбаьккхар механизаторо Бекишев Iумара.

Укх бIаьсти 400 гектара тIа тайп-тайпара баьцадаараш: нарсаш, помидораш, кабачкеш, свеклаш, патиссонаш, хохаш, кхыйола хIамаш дIаюврггья совхозе. ХIара гектара тIа 8—10 центнер суперфосфат тессай. ХIаьта укх деношка хIара гектара 1,5 центнер кхоачийташ калийни тух тоссаш ба уж. ХIанзале 70 гектара тIа тессай уж удобренеш.

— БIаьстан балхаш дара дика кийчбеннаб совхоза къахьегамхой. Лаьтта аьхаи удобренешца хьаьндаьи даьннад. Помидораш, нарсаш, патиссонаш дIаева деррига кийча да, — йоах совхоза керттерча агрономо Сайдаев Iаьлас.

Дика кийчбеннаб совхоза къахьегамхой овсар. зене йола садоахка хIамаш ца хилийтара. Совхозе укх шера тоъам болаш Iалашъяьй тербицидаш.

Къаьстта теркам тIабохийт механизатораша бIаьстан кхашкарча балхашта техника кийча хилийтара. ХIанзле тоа а яь дIаоттаяьй 25 трактор. Из техника тоаяьрашта юкъера хьакъоастабе мегаргба овсаре къахьийга говзанчаш: токарь Юсупов Муса, аьшкапхьар Абубакаров Мухьмад, сварщик Тукай Алексей, моторист Моталаев Суламбек, механизатораш Батиев Бауди, Сулейманов Дахьа. ТIехьатосса инвентарь тоаеча къаьстта доккха дакъа лаьцар слесараша Сибиров Iаьлас, Моашев Хамида, кхычар.

Укх шера «Овощевод» совхоза болхлоша дош деннад 6100 тонн (план 6000 тонн) баьцадаараш паччахьалкхенга дохка. Уж соахкарчул 1000 тонн дукхагIа да.

— Паччахьалкхенга юрта боахама продукци йоххара иттлагIча пятилетка хьалхарча шера планаш толамца кхоачаш а тIеххкхоачаш а яр бахьан долаш дукха ха йоаццаш РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи карара кара тела ЦIе байракх яла хьожаяьй тха района. Цу доккхача совгIато, района берригa юрта боахама болхлой санна, тIехь тIайрагIача хана кхы а овсарегIа болх бе декхарийла ду тхо. Из дика кхета а деш ерригa торонаш оарцагI а яьха къахьегаш ба совхоза болхлой, специалисташ, — аьлар совхоза директора Картоев Iалаудина.

А. ЗАЙНУТДИНОВ.

Дицлургдоаца ди

ГIадбаха вIаши кхаъаш доахаш, мархIабетталуш бар тха совхоза механизатораш РСФСР Министрий Советеи ВЦСПС-еи ЦIе байракх тха района хьожаярах бола хоам хьахезача дийнахьа. Из доккха совгIат да. Юртбоахама продукташ алсамъяхар духьа лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье тха района къахьегамхоша даьхача толамий боккха ма бар дар из.

Боккъалдар аьлча, соахка чIоагIа къахьийгар тха района къахьегамхоша. Кхоачаши тIеххкхоачаши йир массе тайпа юртбоахама продукци паччахьалкхенга йохкара план. Цу толама шийгара доаггIаш дола дакъа юкъедихьар тха совхоза коллективо а. ПланагIа 2300 тонн йолаш соахка Даьхенна оаха дIаделар 3 эзар тонн кIам, мукхи, хIаьта хьажкIаш планал совгIа — 1070 центнер.

Иззал дукха ялат планал совгIа паччахьалкхенна дIадала тха вIаштIехьдаьлар лаьттана дика гIулакх деш, удобренеех нийса пайда эцаш, техникага овсаре болх байташ оаха къахьегар бахьан долаш.

КПСС Центральни Комитето юрта боахама болхлошкеи Советски Союза берригача къахьегамхошкеи яздаьча письмо тIа белгалдоаккх укх юбилейни шерара кхашкара балхаш толаме чакхдахар дукхагIча даькъе механизаторех тийша долга. Из дика кхетаду оаха. Цудухьа ханнахьа тоаденна кийчйир тха совхоза механически мастерске коллективои трактористашеи кхашкара балхаш дIадоладара эша ерригa юртбоахама техника. Къаьстта дика кийчбеннаб бIаьстан балхашта Матаев Берс начальник волча мехотрядеи Чагаев Iимрана кулгалдеча тракторно - кхайтIарча бригадеи.

Укх шера тха чакхдаха дезараш дукха балхаш да. Духхьал гурахьа дув ялат дIадийнад оаха 2700 гектара тIа — соахкарчул 200 гектар дукхагIа. Из ялат цхьатарра дика дегIдахьаш да. Массехк ди хьалха чакхдаьннад тхо цу ялата минеральни удобренешца подкормка яь.

Гурахьа аьха Iодиллар оаха ялатаи силосаи лаьрхIа хьажкIаш дIаюврггйола лаьтта. ХIаьта ялата лаьрхIа хьажкIаш 1200 гектара тIа дIае лерхI оаха укх бIаьсти. Цу дерригача кхай тIа кхоачам хиллал минеральнии моттигереи удобренеш тайсай оаха.

Ер шу къаьстта лоархIаме да советски наха. ХIана аьлча, 60 шу дуз дунен тIа эггара хьалха котъяьннача социалистически революце. Цудухьа хIара коллектив шийгара доккха къахьегама совгIат кийчдаь накъаяха гIерт Октябра юбилейна. Тха совхоза болхлоша а цхьанна шера ца хьийгача тайпара хьинаре къахьегаш чакхдаккха лерхI иттлагIча пятилетка шоллагIа шу. Нагахьа санна тха совхозо соахка Даьхенна дIаденна деррига ялат 5000 тонн хиннадале, хIаьта укх шера паччахьалкхенга из дохка лерхI 7000 тонн.

Тха свеклаш лелаераша а доккха декхараш тIаийцад укх шера. ХIара гектара тIара цар чуда лерхI 300 центнер мерза овлаш. ДIаде фу кийча долаш да. ХIанз из культура дIаюврггйолча лаьтта тIунал чусоцаеш макхаш доахаш ба механизатораш.

Аз кулгалдеча механизированни отрядо а доккхий декхараш тIаийцад укх шера. Тха коллектива доалахьа 800 гектар лаьтта да. Царех 300 гектара тIа гурахьа дийна ялаташ да, 250 гектара тIа ялата лаьрхIа хьажкIаш кхеергья оаха, вокх лаьтта тайп-тайпара юртбоахама культураш дIаюврггья. Из деррига лаьтта дика тоадаьи хьаьндаьи да. Дикача хьал тIа да гурахьа дийна ялаташ. ХIаьта кхашкарча балхашта эша ерригa тракотраш, сеялкаш, культиватораш, кхыбола гIирс графикал хьалха — хьоггехьа а тоабаь даьннад тхо.

Сона белгалбаха лов тха отрядацара дикагIа бола механизатораш. Уж ба Астамиров Султан, Алхигов Ваха, Ахлоев Шахьид, Ходаев Ахьмад, кхыбараш. Цу массане а хьинаре дакъа лаьцар шоай тракотраш тоаеча, ала хIама доацаш дика кийчйир тIехьатосса инвентарь.

«ХIара кхайна — дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш, укх шера тха механизированни отряда коллективо дош деннад хIара гектара тIара 34 центнер кIа, 40 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуэца. Уж декхараш толаме кхоачашдарца накъадаха лерхI оаха Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 60 шу дузача юбилейна.

Л. ЗАХАЕВ,
«Лермонтовский» совхоза мехотряда начальник, Ленинеи Октябрьски революцеи орденаш лелаер.

Урус-Мартановски района механизаторий кхайкарал даггара къоабалдаь хьал а лаьца къахьегар бахьан долаш графикал хьалха ерригa техника тоаяь баьлар «Бамутский» совхоза ремонтникаш. Цига дика къахьийгар слесараша Хациев Абуезитии, Ферзаули Ахьмадеи, кхычар.

СУРТА ТIА: «Бамутский» совхоза ремонтникаш А. Хациеви А. Ферзаулии тIеххьара кулг тохаш хьожаш ба юртбоахама техникага.

А. ТРУНОВА сурт.

СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ОКТЯБРА 60 ШУ ДИЗАРГА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕНЕ—МАРИЙСКИ АССР ДЕНОШ

АЮПОВА Мария

НАЬНА ЛАЬТТА

Моаршал хьога, са марийски мохк!
Хьа зизаш тIа олладеннад тхир.
Хьа оалхазараша иллеш доах,
Хьа хьунашка доаг комарий пир.
Машар хьона, са арений малх,
Дошо канаш хьох хьалкхеташ латт,
Тхона денна Iа хьай беркат дахь,
Аренаш тIа эттад селаIад.
Са даьй лаьтта, хьо да воаккхийвер.
Сецца баьш тIар айлу шийла дохк,
Анаюхе лотаду Iа пир,
Хьай сурт-сибат тIеккха гучадоаккх.
О, хьа баьций бос ма хоза къегI
Баьца юкъе лекъо иллеш доах.
Сона-м хьо массерел хозагI хет,
Маьлхе лепа са марийски мохк!

* * *

БОЯРИНОВА ВЕРА.

Беркал хьона,
Са Йошкар-Ола!
Са цIа да хьо, илли, дегагIоз.
Хьоцар безам къаьстта беза ба,
Сона хьа оаз массанахьара хоз.
Укх дунен тIа, — дувца эшаш дац, —
Йоккха зIемига гIалаш дукха я,
Цхьабакъда, со цхьаькха йолашъяц,
Хьоца таръе, хьоца дIанийсъе.
Хо Кокшага берда йисте латт.
Укхаз да са цIа, са дезал, болх
КIай зизашца хьехаш яьннай коа,
Нускалаш мо маьлха духьал йолх.

ИВАНОВА Альбертина.

НАЬКЪА ТАКИЛГА

Нагахь сатем дег чу бесса
Юсе, безам юхабаьнна,
Наькъилг, хьай муш сога тасса,
Со дIайига хьайца гаьнна.
Со дIайига, довкъех йовхаш,
Са тешаме наькъа такилг.
Ма ювцийта, яйча йоагIаш,
Малий яхаш юртарча нахага.
Юртаца я эррига уйла,
Аз хьазц сай наьха хьехам.
Ях уж санна дог хьадийлла.
Мел лоархIаме да къахьегар!
Михаца сай сатем хийца,
Се да хилар деза кхела.
Йоана йизза кIа хьайица,
Малхагахьа хьеж со, елаш.

ГIалгIай меттала яьхар ЧАХКИЕВ СаIид.

IАМИЙ МОХК

РСФСР-а юкъейоагIа Марийски АССР. Поволжье улл из. 23 эзар квадратни километр моттиг дIалоац цо, 699 эзар саг вах цига. Марийски республика территоре тIа 299 эзар совгIа марийцаш бах.

Вешта халкъа сий-м, из духха хиларах лаьтта мича Iа. Цу хьакъехьа халкъа шийн да кица: «Къам, доккха деце а, низ болаш да».

Халкъа хьакъаьле дешаш бокъонца бакъду шоай края сибат массехк итташ шерашка геттара кердадаьккхача наьха гIулакхаша.

Марийски лаьттан тIа ваьннача хьаьша бIаргагу баьццара дувхар дийха бIарг ма-кхоаччa латта гаьнаш, кер бузаш хьунагIара хьаетталу хоза хьаж кхет.

Бокъонца тайгера яр санна пейзаж йола Марийски край лоаллахарча, къулбехьенгахьа ядача областел тамашийна чIоагIа эргаш я — мел аьлча а къилбаседехьарча шорала 56 параллель ма йий из. Тайга зона я Марийски республикаца оагIув а болаш.

Хвойни хьу сапна цхьан тайпара хIама кхы яц аьнна махеталой: миччахьа в Iа бIарг лекхача — баьле хвоя, аьшкабесара петар... Цхьабакъда дикагIа хьежача, оаш теркалдергда, укхазарча хьуний шоай хозне, шоай басараш хилар: сийна бос леп баьде-аьшкабесарча корсама, баьде-баьццара хьех, массайолча гаьнал лакхагIа урагIа яха латта малх санна лепаш кIаьдаш доакха дийхк. ХIаьта дIа дехьагIа баьде баьццарча хьуна юккъера Iаьрждакха сийрда гIа. Цхьан хана марийцаша лелаяь мехьсеш санна, лоа мо кIай да цар хенаш, цудухьа гаьннара хьежача хеталу, хьунагIарча бIаьш долча наькъий такилгашка, лакхача дийхка хенашта, лист-листа ягIача, корсамашта юхе гIолла, дезача денга кийчденна баьццара дувхар дийха, сихденна цIей деэдеча кхача гIерташ гIа боахаш дода, тIах аьнна, хьун халкъ да аьнна.

Хьу — из марийски края юхь я. Марийски хьунашка тIаювла итташ тайпара кIотаргаш, баьцаш, дарбанна Iалаьмате дика баьцовгIаш я.

Доккхий а кагий а долха хиш пхи бIаьннел совгIа да республика территоре тIа. хIаьта кхыдола кагий хилгаши тоатолгаши вIалла чотъяь варгвоацаш дукха да. Деррига марийски хиш хьунашкара Iододалуш да, хIаьта царех дукхагIчар шоай беррига никъ хьунашта юккъе гIолла хьу. Гаьнаш ягIача, баьццарча гаьний IындаргIаш лаьттан тIа легача моттиге, цига, бакъдар аьлча, дуудувлаш хьаух хий.

ХIаьта дIарча бер чу, дийхкаштеи корсамаштеи юккъе, дото сийрда кад санна, лепаш латт тIанкI аьнна биза Iам. Ма-хоза, ма-дот хьоасташ да уж хьунагIара Iамарч, цкъа уж бIаргадайча, цIаккха а дицдургдац хьона.

Марийски республика территоре тIа ши бIаь совгIа Iам ба, цудухьа шоай краях Iамий мохк оал марийцаша.

Хозен йIаьхийн я марийски лаьттан хьунаш. Цхьабакъда мах боацаш Iаламгара хIама яьккхаяц марийца. Дукха низ тIабахийта. Iалаьмате дукха къахьега дийзар цар шоай даьхенах тоаенна социалистически республика яра. Революци ялалехьа паччахьа Россе эгтара тIехьайнсача районех цаI ма ярий марийски край. Къахьегам дукха безача марийски халкъо ший воккхагIволча веший — эрсий халкъеи Российски Федераце кхыча халкъийн новкъосталца йоккха промышленни центр а яь дIаоттаяьй шоай край. Советски Iаьдал латтача шерашка цу республика йоккхача промышленноста продукци 207-зза дукхагIа хиннай. Кагийча ахкустарни заводилгашта меттел машиностроене, гIишлой материалий, целлюлозно-кахьата, яйгача, кхачан промышленноста йоккхий предприятеш хьахиннай.

Марийски АССР предприятеша арахец холодильни оборудовани, тайп-тайпара прибораш, кахьат, целлюлозен картони, искусственни тIоарска, витаминаш, дукха кхыйола продукци.

Марийски целлюлозно-кахьата комбината — вай мехка эгара йоккхагIъярех цаI. Укхаза я торгови машиностроене, электроавтоматика заводаш. Дунен 50 мехка кхухьийт Йошкар-Оле хьаеш йола полупроводникови приборош.

Советски Iаьдал латтача шерашка республика юрта боахаме хьахиннад хIанзарча техникаца кийчдаь доккхий коллективни боахамаш. Дика дукхагIа дIадув баьцадаараш, коартолаш, доакъара культураш, дукхагIа хиннад доахани хьакхарчи.

Вокх къамий республикашка а санна, укхаза чIоагIа дегIайоагIа образовани культура, Iилма, искусство, унахцIеко лораяр.

Республике тайп-тайпарча дешаро чулаьцав 170, 3 эзар саг, общеобразовательни школаша — 143 эзар саг.

Республике я 390 массови библиотека, 563 клубни учреждени, 3 театр, филармони, 598 киноустановка.

Больницешка 8,3 эзар менги ба, 1,8 эзар лори 6,7 эзар юкъера медицински болхлой ва. Санаторешка, пансионаташка, профилакторешка, салоIача цIеношка, турбазашка дарба дайташ а салоIаш а 109 эзар саг хиннав.

Марийски АССР столице — Йошкар-Оле, 210 эзар саг вах. Йошкар-Ола якача деша маIан дича «ЦIе город» яхилга да, социалистически эргалоний город.

Казахски ССР. ЧIоагIа дегаш айденна болаш тIаийцар Павлодарски тракторни завода къахьегамхоша «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» яха КПСС Центральни Комитета соцам. Предприяте коллектив кердача къахьегама толамашца сийлахь юбилей дезде кийчлуш я. Укх шера «Казахстан» яха тракторош 10 процент совгIа дукхагIа арахецаргья. Хьалхалатта технологи юкъейоалаяра, производство вIаштIехьйоаккхилга эргадаьккха тоадара чотах къахьегама овсарле 9 процент лакхъе лаьрхIад. Сийлахь-боккхача Октябра цIей дездеча денга кхы тIа 800 эзар сома продукци арахеца дехкар тIаийцад тракторашъераша.

СУРТА ТIА: кийча продукци латтача площадка тIа.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ яхарен кийчъярей, пятилетка заданеш кхоачашъяра ханаш лоацъяр духьа, цар дикали эффективности лакхъяр духьа Киевски областа хьайбай боахама къахьегамхоша дIадоладаь дика гIулакх, Грознески района фермай болхлоша республика берригача хьайбаш леладерашка даь кхайкарал дувцаш хиннача собране Урус-Мартановски района «Гойтинский» совхоза хьайбай комплекса болхлоша дош делар план 1500 тонн йолаш паччахьалкхенга укх шера 1800 тонн шура йохка. Из я соахка комплекса болхлоша ехка хинначул дукха хIама ца эшаш 200 центнер дукхагIа.

Шоаш денна дош кхоачашдара соахка гурахьа кийчо е болабелар совхоза хьайбаш леладераш. Эшачох 80 процент гаргга мара доакъар Iалашде

ХАЛОНЕХ БIУ ЦА КЪОЖАБЕШ

низ дIакхачанзар, хьалха ца хиннача тайпара дукха йол лоаман даьгIенашка Iалашъяь йоллаше а. Из нийсделар доакъара лаьрхIа культураш дIайийна лаьтташ керда вIашагIъеллача «Солнечный» яхача совхоза дIадаларах. «Горец» совхозагара 300 тонн силос ийцар. Цунах ма-могга дикагIа пайда эца гIерташ болх бу хьайбаш леладераша.

Доакъара цехе патока, концентрировании доакъар, баьций витаминни хьоар, минеральни хIамаш а техе Iанарца кIаьддаьчул тIехьагIа мара телац хьайбашта. Иштта кийчдаь ча юхе хIама ца юташ дуъ хьайбаша.

Хьайбаша дияьчул тIехьагIа хьаьшка диса доакъар деррига дIакхоссац. Цунах пайда эца мегаш дар хьа а херже доакъара цехе цхьацца хIамашца кийч а дийя юха а хьаьшка дул.

— Цу гIулакхо торо халийтай шура яккхарга дIабода мах соахкарчул лохбе, — йоах совхоза керттерча зоотехника Шаипов Махьмуда.

Соахка 721 етт бар цу совхозе, хIаьта укх шера 652 ба. Детташ доахан кIезигагIа доллаше а укх шера шин бетта паччахьалкхенга ехка шура соахка цу юкъа ехка хинначул 603 центнер дукхагIа хилар. Хьалхарча квартала планагIа паччахьалкхенга 2000 центнер шура йохка езаш ба хьайбай комплекса болхлой. ХIаьта хIанзчул тIехьагIа кхы а 260 центнер шура ехкача боалаш ба уж из план кхоачашъяь. Из шура 8 март тIакхоачаш ехка бовла дош деннад цар.

Из толам баккха карагIдалийтараш ба дояркаш: Юсупова Деши, Кадырова Эльма, Эскаева Марет, Магомадова Пия; бежа Iуй: Маалаев Мустафа, Токаев Саудин, Исаев Мовли, Асхабов Iаьла. Юсупова Дешех къаьстта дувца безам ба. Итт шу совгIа ха я из дояркалла болх беш йола. Соахка хIара кхоабача Iаттагара 2500 килограмм шура яккха дош деннадар цо, хIаьта шийн деша да а хилар. ХIара Iаттагара дукха хIама ца эшаш кхоккха эзар килограмм шура яьккхар. Изза шура яккха дош деннад цо укх шера а. Дояркашта юкъе яьржача яхье хьалха латташ я из хIанз. ХIаьта шура яккхара хьалхарча квартала план кхоачашъяь а яьннай.

Партеи правительстваи боагIа мах баьб дукхача хана дена цо хьаьнала беча балха. Дукха ха йоацпаш Дешийна еннай Къахьегама Сийлен кхоалагIча степена орден, из я «ИйслагIча пятилетка ударник» яха значок лелаеш.

Бежа Iушта юкъе яьржача яхье хьалха Асхабов Iаьла ва. План 420 грамм йолаш дийнахьен буси юкъера лаьрхIача 650 грамм дулх тIакхетийт цо.

Паччахьалкхенга дулхи шурен йохкара укх шера план Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дузача дийнахьа кхоачашъе дош деннад совхоза хьайбаш леладераша.

М. ХАМАТХАНОВ.

КРАСНОДАРСКИ КРАЯ къулбехьарча районашка йIохъяла йолаеннай. Анапски районера ялат кхедераш бIаьсти дIаюв культураш дIае болабеннаб. Хьинаре болх бу «Анапа» яхача опытно - производственни боахама лаьтта леладераша. Укх бIаьстан деношка 475 гектар ялата культураш дIае езаш ба уж.

СУРТА ТIА: горох дIаювш латт.

Е. ШУЛЕПОВА сурт. ТАСС фотохроника.

КХАЛНАЬХА РАЙОННИ СЛЕТ

Селхан, Ножай - Юртовски района культура ЦIагIа хилар кхалнаьха слет. «1977 шера социалистически декхараш кхоачашдеча района кхалнаха дакъа лацарахи «Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийленца накъа дахарахи» доклад йир КПСС Ножай-Юртовски райкома хьалхарча секретара Харсанов Лаьча Мусульчаевича.

Пренешка 9 саго къамаьлаш даьчул тIехьа Сийлахь Октябра 60 шу дизара къахьегама толамашца накъа бахаран иштта дIахо кхы а дикагIа общественни производстве дакъа лацаран тIахьехаш района берригача кхалнахага кхайкарал дир слета доакъашхоша.

1976 шера социалистически яхье котбаьннараштa КПСС райкомеи райисполкомеи грамоташи маьхера совгIаташи делар.

Е. ГАЙРБЕКОВА, ВЛКСМ Ножай-Юртовски райкома секретарь.

Лораде къона хьайбаш

Хьайбаш дебаделга дика вIаштIехьдаьккхад Грозненски района «Атагинский», Гудермесски района «Терек» яхача совхозашка, Шелковской района «Шелковский» яхача фуна хьайбаш леладеча заводеи «Червленский», «Коминтерн» яхача колхозашкеи, Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхозе. ХIара бIаь Iатта тIехьа юкъера лаьрхIача 85 — 99 Iаса, хIара бIаь жийна тIехьа 108—135 Iаьхар кхебаьб цу боахамашка. Толамца кхоачашйир цу колхозийн совхозийн къахьегамхоша паччахьалкхенга хьайбай продукци йоххара планаш а. Цунца цхьапа хьайбаш дебаделга республика кхыча боахамашка а иштта дика вIаштIехьдаьккхад аьлча бакъхургдац. ХIана аьлча, хIара шера планагIа хила дезачул Iоахарий 25—45, Iаьсий 35—40 процент кIезигагIа кхеду республике хIара бIаь Iаттаи жийнеи тIехьа. ХIаьта цхьадолча боахамашка кхеду Iаьсий кхы а кIезигагIа хул. Иштта, масала «Калаусский» совхозе — 36, «Минеральный» — 41, «Восход» — 47, «Прогресс» — 49, Ножай-Юртовски района Ленина цIерагIча колхозе 29 Iаса мара кхеланзар соахка хIара бIаь Iатта тIехьа.

Сунженски районе болча, 2100-нех 1100 етт мара бахканзар дIадахача шера. Ла йиш йоацаш хIама да цу района боахамий кулгалхошта из кхоачамбоацар фу бахьан долаш нийсденнад ца хар.

Хьайбаш дебадара боагIа теркам тIа ца бахийтар бахьан долаш соахка хIара бIаь Iатта тIехьа 69 Iасеи бIаь жийна тIехьа 78 Iаьхари мара кхебе карагIдаланзар республике.

Вокххийвеш бац Советски, Веденски, Ножай-Юртовски районий боахамашка хьайбаш дебадара бу болх а. Iаьсий кхедара план наггахьа мара кхоачашъяц цу районаша. Из бахьан долаш бахача нахагара 250—470 етт эца безаш хул уж, шу чакхдоаллаш планагIа хила дезача доахана кхоачам бара.

Ла йиш йоацаш гIулакх да балха хьалаш цхьатарра долла ше а цхьан боахамо дукхагIеи шоллагIчо кIезигагIеи хьайбаш кхедеш хилар. Иштта, 21 боахам ба лоаман районашка. Масала, Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхозе санна дукха хьайбаш кхедац кхаь района цхьанна а боахамо. ХIаьта цу колхозе бIаь Iатта тIехьа юкъера лаьрхIача 85 — 97 Iаса кхеду хIара шера. Цул совгIа боккха теркам тIабохийт укхаза доахана фу тоадара. ХIанз цу колхозе дола деррига доахан швецки фух да.

МоллагIа толам ши-шегIа хьахилац. Цунга кхачалехьа дукха низ дIало наха. ХIаьта цу колхозага толамаш доахийт республика заслуженни зоотехник вола Агомерзуев Муса, ветеринарни болхлой Джунаидов Актемири Мехтиев Дении, бежа Iуй Тумахаджиев Дадайн, Дакашева Зекини, Адамов Султани, санна болча наха хьаьнала беча балхо.

ХIанз бIаьстан хьалхарча бетта къаьстта дукха дахк хьайбаш. Цудухьа ер ха хьайбаш леладерашта къаьстта бехктокхаме я. Iаьсий, Iоахарий юкъера а ца дувлийташ хьалкхеде йиш хулийтача эрригача торонех бизза пайда эца хьажа беза фермай болхлой.

Дахка кийчденна хьайбаш чулатта помещенеш йIайха, екъа, сийрда хила еза. ЛаьрхIа оттаьча рационагIа кхаба деза уж. Иштта Iупал дича унахцIена хургда доахан а жерч а, хIаьта цар Iодаь Iаьсий а Iоахарий а.

Б. ДИКАЕВ, Нохч-ГIалгIай НИВС воккхагIвола Iилмай болхло, ветеринарни Iилмай кандидат.

Доазол дехьара

250 ДОЛЛАРАХ... ИРАЗ!

Дукххача американски журналий оагIош тIара уж дешарашка беш рекламни тIахьехам ба: «Ираз долаш хила безам бий хьа — хьехамча Вернер Эрхарда хьехам хьаэца... 60 сахьата къаьстта кийчо яьчул тIехьагIа мел йоаккха ха беркатеи дог тийшаи волаш яккхара къайленаш йовзарья хьона. ХIаьта цунах доаккхар деррига а 250 доллар мара дац!..»

ТIаккха малав из Вернер Эрхард, американски дын хьехама керда «седкъа»? Цу сага бокъонца йола цIи Джек Розенберг я; 56 шу даьнна волча цун йистеяланза юкъера образовани я. ХIаьта цун керттера професси укх тIеххьарча ханалца лелаяь автомобилаш йохкар-ийяр хиннай.

Пайда тIабоагIаргбола хIама миштa дергдар-хьогI яхаш уйлаеш лелаш, цкъа дына «къайленаш» йовзаш вола саг кхийттав цунах. Цо хьийхад автомобилий кагий базараш еш волчоа, хьай дегIа куцахи зовнеча оазахи пайда а эцаш, дын хьехамаш де... волале хьайна аьнна. «Ишта ха я хIанз,—йоахар керда хиннача хьашо, — нах. кхоанарча дено унзара баьха бале а, сатеделхеи сатувсилгеи эшаш. ХIанзарча экономически конъюнктурах пайда эцалахь, кхы ха дIа ца йохийташ дIадоладелахь гIулакх».

ТIаккха къаьстта литература шаьрде, тайп-тайпарча дын системаш Iомае волавелар Розенберг. «Кийчон юкъ» чакхъяьначул тIехьагIа, дезал дIа а кхайса, ше Вернер Эрхард ва аьнна хабар ара а даьккха, ваха Нью-Йорке дIавахар из. Сихха дIахезар цIи: хьалха автомобилаш йохкаш-эцаш хиначо боарам боацаш дика Iомайир актерски говзал, тIера ха а дын фаьлгех теша кийча баршта хьашт дараш а дика кхетадир.

Иштта хьатIадоладелар цуна ахча, дукха ахча. Сан-Францискора вилла, городал арахьара беш а йолаш дола цIа, массехк автомобиль ийцар цо... Дукха ха ялалехьа хьайиллар «Эрхарда системагIа специалисташ кийчбу центр». ХIанз гIулакх деш 230 саг а волаш йолча центра шера тIабоагIа пайда 9 миллион долларга дIакхоач. Керда ваьначa «пайхамара» дIадоладаь гIулакх дIакхухьаш, «Ньюсуик» яхача журнало даьча лоархIамегIа, 75 эзар саг ва тахан США.

Вернер Эрхарда могаеш йола мистически система — из ба гIожагIча гайпара христиански буддийски дыний хьехамаш тIара хьаийдаьча дешаех «психо-шокотерапи» оалаш йолчоа тIера хьаийдаь цхьадола хIамаш тIа а хувтташ вIашагIъбелла кегар. Цунна юкъедахад кхалнаха лаьрхIа арадоахача журналаш тIара хьайица корта боацаш дола хьехамаш а хIаьта иштта хьалха хиннача базархочун дего геттара къоабалъеш йола коммерчески психологе киловзалаш а. Долла хIама цхьан яь чу «кхехкадаь» а белтгаларча «доакъоех» (кийчдеш ха дукхагIа ме йоаккх, мах дукхагIа боакх) хIамах сакхувш бопарашка дохкаш а да.

Хьажал шо, масала, мел «кIоарга маIан долаш дех кагирхошта беча цун хьехам тIара хьайица цхьа аят:

Долаш дар, долаш да.
Доацаш дар доацаш да.
Хьо ва хье волаш вар!
ХIаьта нагахьа санна
Хьо хье волаш вар вале, —
тIаккха хьо
Хье волча бесса виса,
шайтIага ма Iехавайта хье».

Цу «аяташтa» корабаьб цар «деза маIан» дашха а доашхаш дукхача наха юкъе шерра дIадоаржаде сихбенна шоай комментатораш. Эрхард хьаллоаттавеш бола хьал дараш раьза беш дола керттердар фуд аьлча, из ба цун тIахьехам: «Хьайга долчох кхоачам бе, укх дунен тIарча низ барех ма хьега». «Иразага догдаха йиш йоацача воакхх саг раьза ца хиларо, гоамало, эгIазало, хьагаро...» — даькъаза бараштa беш бола из хьехам геттара дика мегаш ба укх дунен тIарча низ бараштa.

Укх тIеххьарча хана американски кагирхошта каст-каста ду Эрхарда шийн хьехамаш. Цо уж тIахьех «цIебарий» провокацешта тIехьа ца бовлара, революци е, США традиционни демократически институтти юкъара имуществаи дIаяккха гIертача «марксистски элементашка» ла ца дувгIара». «Дала Iазап тIатоссаргда» яхаш унзарбоах цо образовани хьа ца кхоачараш, «экономика ежача хьалашка» болх бехараш.

Iаьдалаша къоабалду Эрхарда арадоаха даьсса хабараш. Цун бахьана дух тIа а воаккхаш, «Дейли уорлд» яхача американски коммунистий газето дукха ха йоацаш яздора: «Цхьаццабараштa гIойле йолаш да сагах йист хилар доацаш бола йоккхача механизма хьастам бар, ше хьийгача къинх хьахиннача из юстара ваккхар, ший таханарчеи кхоанарчеи денах кхераш из лелавар. Цигара хьадоагIаш да «вахар тоалургда», «иразага сатувса деза» яхаш нах Iехабераш хаданза хоатташ хилар».

С. РУХОВИЧ. (АПН).

Къаман кадраш кийчъелга— лоархIаме дарех декхар да Алжирски Халкъа Демократически Республике. Мехка вIашагIъехкай къонача паччахьалкхене сихха дегIайоагIача индустрена эша инженераш, йоккха говзал йола болхлой кийчбеш йола итташ керда институташ, техникумаш, профессиональни техническ дешара центраш.

СУРТА ТIА: Алжира юххерча арматурни заводе болх беш хургбола болхлой инженера хьалхленца слесарни гIулакх Iомадеш ба.

АДН—ТАСС сурт.

Мишта ду шоана гIулакх

НАХА—ХОЗЕИ ДИКЕИ БАРЗКЪАШ

Сиха оарц дехаш бар балха дикала тIахьожам лоаттабеча цехови бюрогара кхаьча хоам. Цига кхаьчар коммуниста Юдина Наталья Ивановнас кулгалдеш йола пхе сагах латта оперативни штаб. Массе оагIорахьара техкар цар №№ 12, 17 йолча ательяьй болх. Нийса хиннабар цехови бюрос баь хоам. План кхоачаш ца яр кхерам болаш дар ательяьй гIулакхаш. Лоха яр продукце дикали наха гIулакх дара культуреи. Цига кхоачашдеча заказашта раьза бацар нах, жалобаш яр.

Оперативни штаба предложенех фабрика партийни бюрос дийцар цу шинна а ательей гIулакхаш.

ХIанз кхыча бесса да цу ательей гIулакхаш. Дикка тоабеннаб болх. Укх шера январь бетта планаш кхоачашъяьй. КIезигагIа я жалобаш.

Львовчаний дика гIулакх хьал а лаьца продукце дикала управлени ю система юкъейоалае йолаеннача фабрике дIадоладаьча дика дарех цаI мара дац предприяте берригача балха дикала тIахьожам лоаттабу оперативни штаб вIашагIйоллар. Укх тIеххьарча хана дукха гIулакхаш чакхдоах наха бытовой гIулакхаш деча министерства барзкъашта ремонт ечеи уж тегачеи грозненски «Индпошив» фабрика коллективо.

«ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача химикий девизагIа болх бе болабенначул тIехьагIа хIара ательe вIашагIъеллай дикала уголок. Продукце дикалга хьажара ди оттадаьд. Массанахьа а йолаш я яхьа экранаш. Бутт чакхбаьлча ю яхьа итогаш. ХIаьта, фабрике гIолла — квартале цкъа. Масса а оагIорахьа техке, хьаже ю итог. МоллагIа тайпа из дале а, зIаммига гIалат далийтачоа, брак яьчоа совгIат лац, баркал кхайкадац. ДоккхагIа гIалат далийтар алапи кIезигагIа доагIача балха тIа вохийт.

ХIара квартале вIашагIъехк закройщиккий говзал шаьръяра йола семинар. Духхьала цхьан 1976 шера фабрикерча 600 совгIа саго шоай балха говзал лакхъяьй. Швеяьй говзал лакхъяро гIо ду кердача оборудованех дикагIа пайда эца. План 10 йолча 60 единица оборудовани балха юкъейихьай предприяте дIадахача шера.

Иштта кийч а яь караерзайир барзкъий 28 керда модель.

Фабрика барзкъаш тегараша дика чакхдаьккхар иттлагIча пятилетка хьалхара шу. Ханал кIира хьалха — 23 декабре кхоачашйир шера план. Планал совгIа 48 эзар сома бытовой гIулакхаш дир наха. ХIаьта, юрташкарча наха гIулакхаш дара план 129,2 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле. 2,7 процент лакхъяьй, наха бытовой гIулакхаш дарга дIабода мах лохбарах 37,6 эзар сом кходир.

Кхы а дикагIа къахьег фабрика пятилетка шоллагIча шера. Наха бытовой гIулакхаш дара январски план 101 процент кхоачашъяьй цо. ХIаьта, юртарча наха гIулакх дара план — 110 процент.

Цхьабакъда, карагIдаьнначох кхоачамбаь Iе лерхIаш бац бытовой гIулакхаш дераш. Из наьха санна тоаде дезилга белгалдаьккхад дукха ха йоацаш арабаьннача «Заказаш дикагIа кхоачашдаран культура лакхъяран РСФСР бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерствас беча балхах» болча КПСС Центральни Комитета соцам тIа.

Наха бытовой гIулакх делга кхы а тодара дIахо де дезача дерригача балхий программа из хиларах тарра, дег тIара къоабалбаь тIаийцаб цу фабрика коллективо парте ЦК соцам. Цун ерригача цехашка, ательешка хиннача собранешка кIоаргга дийцад из документ. Из лоархIаме соцам ларде а лувцаш дика тIаболабаьб февраль. ХIара болхлочо шийн балха торонашка а хьежа керда, доккхагIдола декхараш тIаийцад.

Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дузача дийнахьа пятилетка шин шера план кхоачашъе лаьрхIад фабрикерча цхьайтта бригадо. Вай мехка укх шера 20 марте эгтара хьалха белгалдоаккхаргдолча шоай цIейна — наха бытовой гIулакхаш деча болхлочун денга — квартальни план кхоачашъяь накъаяхара къовсам лоаттабу ткъаь бригадо. ХIаьта, юбилейни шера планал совгIа 45 эзар сома маьха наха бытовой гIулакхаш де лаьрхIад фабрика коллективо.

Фабрике хиннача собране массане а къоабалъяь тIаийцай продукце дикали наха гIулакх дара культуреи лакхъярах, наьха заказаш сихагIа кхоачашдарах, керда моделаши оборудований балха юкъеяхьарах, производство шеръярах, наьха говзал лакхъярах йола мероприятеш.

Укх шера микрорайоне хьаелларгъя беххах хIамаш тега цхьоалагIча разряда ателье. Караерзаергья ткъаьи иттанел дукхагIа керда моделаш. ХIаьта, Москверча, Ленинградерча хьалхалаттача коллективай болам хьал а лаьца, кхаь ателье балха юкъейоалае лерхI наьха заказаш сихагIа кхоачашде торо хулийтаргйола «Ритм» яха межоперационни тIахьожама система. ВIашагIйоллаш я кийчача продукце склад.

Нагахьа санна дIадахача шера юрта боахама къахьегамхошта бытовой гIулакхаш деш йола бригада шиъ мара хиннаеце, укх шера вIашагIйолла лерхI йиъ бригада. ДукхагIа юкъедоаладергда заводашка, фабрикашка, гIишлошъеча, иштта кхычахьа дIа а ухаш наха гIулакхаш делга.

Из хургдар да. ТIаккха хIанз?

Фабрика балха юкъе кхоачамбоацараш нийслу хIанз а. Заказаш ший ханнахьа кхоачашдац, тийгача барзкъий дикали наха гIулакх дара культуреи лоха я фабрика цхьайолча ательешкеи цехашкеи. Уж кхоачамбоацараш дIадахара тIаберзабе беза барзкъаш тегараша шоаш бу беррига организаторскии кхетамеи болх.

Ю. КУРСКИЕВ.

МОЛДАВСКИ ССР. ХIара Iуйрийна станокашта юхе дIа а уьтташ шоай балха ди дIадоладу Бендерски даьрий деча комбината эзараш болча кхалнаха-болхлоша. Вай мехка а доазол арахьа а дика йовзаш я комбината продукци. Предприятена Къахьегаме Цlеча Байракха орден ялар, коллективо коммунистически къахьегама цIи лелаяр, дикала Знак латта продукци хадданза дукхагIа хулаш хилар цу кхалнаха хьинаре къахьегарах хьахинна хIама да.

Комбината ткачихашта дика къахьега а дика салаIа а хов. Дуккхабараш сайринарча школашка, техникумашкеи институташкеи заочно дешаш ба.

Администраце, профсоюзни организаце хадданза йоакхо ю болхлошта къахьегамеи салаIареи хьалаш хьадара. Уж бах хозача цIеношка, царех бIаьш бараш санаторешка, салаIара цIеношка, туристически базашка хул. ХIара шера дукхагIа хьалъю детсадаш, яслеш, школаш.

Предприяте ший ахчах хьалъяьча школе даха ха йоацача берий учрежденешка лела ду цхьа эзар гаргга бер. Воспитателашеи медработникашеи хадданза бIарг а локхаш, йоакхо а еш чIоагIеи унахцIеней долаш хьалкхув уж.

СУРТА ТIА: комбината «Дошо боргIалг» яхача кердача детсаде.

Б. КАПНИНЕИ
А. СЕМЕХИНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАЬ ЛЕРАГIА

Яндарерча, № 1 йолча юкъерча школа коллективе лоархIаш а сийдеш а ва гIалгIай мотти литературен хьехаш вола Галаев Хьамид. Цун педагогически балха стаж 30 шу да.

Боккхача безамца ладувгI дешархоша гIалгIай литературах, йоазонхоех ше а дакъа лоацаш хиннача Дай-мехка тIема шерех лаьца хьехархочо дувцачунга. Цун дешархоша районе чакхйийнача олимпиадашка дукхаза а хьалхара моттигаш яьхай.

Ханна зIамига веце, а юрта общественни вахаре дизза дакъа лоац Галаева.

Ший балхацара безам ший къонгашта дIабеннаб Хьамида. Университет чакхъяьккхачул тIехьагIа дас хьехача школе хими хьехаш ва цун воI Iаьла, хIаьта вож воI — Ахьмад университете дешаш ва.

Б. ХАШАГУЛЬГОВ.

ПАТРИОТАШ КХЕБЕРГБА

КПСС XXV съездо дIадийхарашка хьежжа дешархошта идейно - политически кхетам балара дукха болх бу № 3 йолча Орджоникидзевски юкъерча школа педагогически коллективо.

Школе дикагIа бIаргагургйолчча метте хьалтеха йоалл. 1976—1977 дешара шера дешархошта идейно - политически кхетам балара беча балха план. Хьехархошеи классни кулгалхошеи къаьстта уйла тIайохийт В. И. Ленинеи цун соратникийн вахар а гIулакхаш а, КПСС документаши решенеши Iомаяра. Партийни организаце хьехархой низаш тIадерзаду кхетам балара болх чIоагIбара. «КПСС XXV съезд — дерригдунен исторически лоархIамера событи» яхаш тема а йолаш ленински урок чакхъяьккхар ерригача классашка дешара шу доладеннача юххье. ХIара классе беседаш яьй: «КПСС XXV съезд — коммунизм хьалъерий съезд». «Ленински идеяш тIаране дег чу ях». Сакъердамеи дика чулоацам болаши беседаш яьй Ф. Э. Дзержинскех, Н. К. Крупскаях, С. М. Кировх, Я. М. Свердловх, Г. К. Орджоникидзех. кхычарех лаьца. Дешархошца боккха кхетама болх бу хьехархоша: Т. А. Литвиненкос, Р. М. Беручевас, Л. Ф. Рыбаковас, Е. А. Калмыковас, А. И. Смердовас, кхычар.

Комсомольски собранеш яьй укх тайпара дешаш дувцаш: «Эффективностеи дикалеи пятилеткана — тIехдика дешар», «КПСС ЦК октябрьски (1976 ш.) Пленума решенеши комсомольски организаце декхараши».

Партийни собранешка КПСС XXV съезда материалех лаьца дуккха дешаш дийцад партийни организаце. Цига корта болаш къамаьл хилар педколлективо кхоачашданза дардоацача декхарий хьакъехьа.

Хоза кийчъяь стенд яьй КПСС XXV съезда материалашта хетаяь. Съезда материалаш Iомаерашта долча новкъостала уголок йиллай «КПСС XXV съезда решенеш кхоачашъергья» яхаш.

10-ча классашкарча дуккхача дешархоша XXV съезда материалех лаьца рефераташ кийчъяьй, зIамагIа болча дешархошта хьалхашка еш уж. Классашка Iомабаьб «Сийлахь- йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизара хьакъехьа» КПСС ЦК-ас баь соцам, хьдда план оттаьй Сийлахь - боккхача Октябра 60 шу дизара баха ма - боагIара накъабахара. «Планете гIолла гIа боахаш бола Сийлахь - боккха Октябрь» яхаш тема а йолаш дуккха беседаш яьй. парте ветеранашца нов. Н. И. Батмановца вIашагIкхетар хиннад.

Е. СТИХИНА.
КПСС Сунженски райкома инструктор.

ЭРСИЙ МЕТТАЛА ДАЬХА

БИРМАНСКИ ФАЬЛГАШ

«Бирма халкъий фаьлгаш» яха сборник арахийцад «Наука» яхача издательствос. Цу тIа кепатехай Бирме дахача нага, палаунаш, качинаш яхача а кхыча а къамий легендаш, преданеш, притчаш.

КхоачарагIа йола культурно-меттай белгалонаш гульяь вIашагIтехад фаьлгаш, хIаьта уж дешарашка цар йиш хулийт бирмански къамий халкъа багахбувцама творчество дегIаахара наькъаш. мехка ширача историгара хьадоагIаш дола цар чIоагIа культурни бувзамаш дикагIа зе.

Уж эрсий меттала даьхад бовзаш болча советски бирманисташа А. Бурмана, В. Касевича, Н. Носова, О. Тимофеева.

«Бирма халкъий фаьлгаш» яхача сборнико специалистий теркам тIаэза ца Iеш, из ишта чIоагIа хоатташ а да доттагIал долча мехка культурен истори довза ловш болча из дешача дуккхачар а.

Сергей МУЗИН.
(АПН).

Маркаш тIа— оалхазараш

Соахка араяьннай наггахьа мара доацача оалхазарашта хетаяь почтови маркаш (пхе художественни миниатюрах латта сери). Эггара хьалхарча марка тIа — египетски цапля. Азербайджанерча Ленкорански заповеднике ях из.

Сере вокха миниатюро дувц Матсалуски заповедниках (Эстония). Укхаза 250 тайпа гаргга оалхазараш дах. Царна юкъе да мехка «Цlеча книга» тIа дIаяздаьраш а. Царех почтовя маркана хержай Iаьржа боккхарг йола гагара.

Туркменерча Красноводски заповеднике леладер чIастарг яха оалхазар да. Из цIи тиллай цунах хьажаюкъера чIоомаьнна кIаьд боалландаь. Хин Iамаштеи фордан йистерча кIотаргаштеи эзаи юкъе дахаш хул из оалхазар. ХIаьта Iай Каспийски форда къулбехьарча берда йистеи Средни Азеи хьадоагIа.

Полярни гомал дехьа я Кандалакшски заповедник. Цунна хетаяьча марка тIа цхьа тамашийна форда оалхазар — тупик—да. Цун кхача—чкъаьрий, пхандаргаш, ракий хьисапера садоахка хIамаш я, хIаьта бIенаш торфянникашка дехк цо.

Сери чакхйоал Iаьржача форда заповедникера фауна йовзийташ йолча маркаца. Вайшига и зиаI мара кхы моттиг яц форда кхожхарчаша Iа доаккхаш. Наггахьа мара доацача оалхазаро, юрта боахама зулам деш йола садоахка хIамаш йоа а еш, мах баь варгвоацаш боккха пайда бу.

Почтови маркай кердача сере автор — художник-анималист Колганов Владимир.

Александр МИЛЬ,
(АПН).

КИРГИЗСКИ ССР. Фрунзе. ЦIаккха ца хиннача тайпара лоаман республика столице лаьтта шелал дIа а яьнна йIовхал отташ латт. ЛейгIа мукъаьннай гаьнаш, арыкашка доладеннад ха тоатолгаш. Оалхазарий къонача доттагIашта бехктокхаме ха я хьатIаэттар. Массарел хьалха алхкацкашта новкъостал де оарцагIбаьннаб № 24 йолча Фрунзенски юкъерча школа дешархой. Школьни мастерскешка цар кийчъяьй пттш скворечникаш, хIаьта уж хIиз гаьнаш тIа дIаувттаеш ба уж.

СУРТА ТIА: 4-ча классера дешархой Сыдыгалиев Бектени (лакхехьарвар) Ормушева Салидати скворечникаш дIаотташ бохк.

М. ШЛАФШТЕЙНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Шоана, дай-ноаной

КНИЖКА ЗIАМИГА БОЛЧА ХАНА ДЕНЗ ДЕЗАДАЛИЙТА

Бераша книжкаш геттара кIезига деш яхаш каст-каста ладкъаш хоз вайна берий дай-ноаной, воашца балха бола новкъостий е вешта бовзаш бола нах. ХIаьта цхьабараш кад беро сов тIехдаьхе книжкаш деш, кхыметтел цIагIа е енна заданеш а ца еш, физически дегIадара зе а деш. БоккхагIчар сагот сендухьа ду кхетадеш да. ХIаранена хов царна книжко бер дика кхетаделга, из духовно дегIадара новкъостал делга. ХIаьта сага кхетам массе оагIоархьара бера хана денз вIаштIехьбала болалулга а вайна ховш да.

Книжка чIоагIа вай вахара юкъеденад, бераштa кхетам луча хана вай хьинаре доакъашхо а хинна дIаэттад. Тахан библиотекаш городашка хинна ца Iеш, гаьнарча юрташка а я. Кхыметтел къаьстта берий библиотекаш а йолаш я. Цхьабакъда школьник хан-ханнахьа. ший инициативагIа библиотеках пайда эца дIаволавалале цунца чIоагIа, дукха болх бе беза. ХIаьта из, эггара хьалхарча аргIанна, дезала юккъе дIаболабала безаш ба.

Даси наноси книжка чIоагIа хамбеш леладеш хилар бIаргадайта деза бера зIамига долча хана денз. Книжка миштa леладе деза а ишта даьгара-наьнагара бер Iомалургдола гIулакх де деза (масала, книжка листий миIнигаш кег а еш юха чу ца ехкар, цIена кулгаш а долаш мара книжка ца дешар, из эттIа ца дар, лорадар). ХIаьта книжка харжара гIулакх а даси наноси хьалхадаха деза. Уж чIоагIа лоархIаме хIамаш да.

Аз яхар къоабал ца де а тарлу, хIанз керда, сакъердаме хIамаш геттара дукха яздаьд аьнна хеташ. Из бакъда. ХIаьта а берий классика беракшта массаза а дукха езаши еша догдоагIаши хургья. Аркадий Гайдареи Лев Кассилеи повесташ, Агния Бартои Сергей Михалковеи стихаш ешаргйоаца, кIаьнка е йиIига «Дядя Тома цIенна», «Робинзон Крузона» уйла тIайохийтаргйоаца ха йоагIарг ма йий аьнна цIаккха а дагадохац сона. Цудухьа хеталу, бакъдар аьлча, книжкацара безам цунгара, берий классикагара, хьаболабе беза аьнна.

ЧIоагIа сона хозахеташ болх бу цу даькъе № 1 йолча Курчалоевски юкъерча школа юххьанцарча классий хьехархоша Бешнева Раминатеи Маремеи, эрсий меттеи литератураи хьехархоша Т. А. Чараевас, Л. В. Логвиненкос, географе хьехархочо С. Л. Клименкос, кхычар. Цар урокаш тIа каст-каста пайда эц берий книжкех. Цкъаза бераштa «разрядка» ялара цу тайпара книжкацара берий безам сов а боаккхаш, тIаккха чакхдаллалца цIагIа деша лу уж книжкаш, хIаьта дукхагIчар из, массаза а яхар мо, кховчаш а ду.

— ХIаьта книжка дукха деза бераш Iомадe декхарийла яр-м школа я, — аьнна хетадала тарлу дуккхача даьштa-ноаношта. ТIаккха дIа уйла ел оаш оашош: массаза а яхар мо, классе ткъаь итт совгIа дешархо хул, хIаьта иззал дукха болх бе, безам бале а, вIаштIехьдаргдац школерча хьалашка. Цу даькъе цхьацадола хIамаш хьалхадаха, новкъостал де тарлу школо, цхьабакъда беррига керттера болх, къаьстта а бераш школе деша дахача хьалхарча шерашка, даьштa-ноаношта тIабуж.

№ 1 йолча Курчалоевски юкъерча школе деша дагIаш бераш долаш болча дуккхача дезалаша — Абдурахманова Тамаре, Черникаева Аьсета, Даaев ИбраьхIама, Тазбаев Оалхазара, Асхабова Разета, Вагапов Iайнде, Нагамерзоева Совдата, Хасуханов Iумара, Абдулмунапов Хож-Махьмада... дукха дезаши хам беши леладу книжкаш. Цудухьа цхьа бахьан доацаш дац, цу дезалий бераш дукхагIа йолча хана дика кхеташ, хIамах дукхагIа сакхувш, хIаман хьисап долаш, мотт шаьрагIа лебеш, деша дуккхах кхеташ хилар.

Бахьан доацаш цхьаккха хIама а хилац: цхьадола бераш шоаш, даьша-ноаноша дукха къахьега ца дезаш, хул книжкана тIера. Массаза а яхар мо, ишта хул из эггара сaготагIа эшаш дола хIама санна книжка леладеча. бокхагIчар тIабийрзэза книжка дешача дезалашка. Цхьабакъда лечкъа сендухьа дергда из, мел эшар цIагIа доллашехьа а, книжкаш доацаш бола дезал хIанз а кIезига ца хилар.

Дукха ба книжка дег тIара дукха дезаши из безам кхычар а хилар ловши бола нах.

Тха школе болх беш я математика хьехархо Бисиева Нина Дмитриевна, нохчочунга — Юсапа Хьусейнага маьре я из. ХIанз онда доалаш латташ кхо бер да цар. — Шамиль, Луиза, Лариса. Уж кхоккхе а бер юххьанцарча классашка деша дагIа. Даьна а нанна а чIоагIа дукха деза книжкаш. Книжкаш эца каст-каста болх уж Курчалоерча, Шаьларча, Грознерча тикашка. Цар массаза а, гIад а бахе, шоай бераштa совгIата тел книжкаш, хIаьта вокхар уж чIоагIа салоIам а хулаш деш. Нина Дмитриевнас гIад а яхе ший дешархошта а лу деша книжкаш.

Хьашт долча хана деша книжка лу курчалоевски хьехархоша Н. В. Тайсумовас, Л. В. Логвиненкос, Т. А. Чараевас, Р. М. Хизриевас, кхычар. ХIаьта ужжамо нах — тха школе хинна а ца Iеш — сона ховш дуккха а ба. Ши-шегIа дагаух цIи хезача советски писатела М. А. Шолохова дешаш: «Кулг ца тохаш тархеш тIа латта дошо йистош йола книжкаш дезаш вац со, дукха деза сона уж Iургаш даллалца дийша дале».

Цхьабакъла кхы тайпа уйла йолаш а ба нах. Дег чу бохам боалаш бIарахьож со дезалхоша мара, тIаккха а царех цхьабарашеи цхьа наггахьеи мара ца дешаш дола книжкаш чулаттача библиотекашта.

...Книжкаш геттара дика деша хов бераштa. ВоккхагIчо ше а ца дийша книжка тийша а тийша деша дIадала мегарг а да, дала а деза берашка. Вешта, чIоагIа дIакхетаде деза бер книжка цунна шийна чIоагIа еза хIама хиларах а кхы толха ца деш ше дIадеххьача тайпара из юхада дезаш хиларах а.

ЧIоагIа хьакъкъал долаш аьнна дешаш да: «Iалаьмате доккха ираз да кхы саг ираз долаш вар». Ираз дац башхахозача книжкай дунен чу вигара сага новкъостал дар?! ХIаьта цу гIулакха массане а новкъостал де деза бера: даьшаноаноша а хьехархоша а. Вай берий дикагIа вола доттагIа, хьакъкъал телар, хьехамча а хинна дIаотта деза книжка!

А. МАЛАКОВ,
педагог.

Лора хьехамаш

РАХИТ

Рахит яхар бера хана хулаш лазар да. Рахит яха лазар дола бераш каст-каста цамогаш хул: гечош, пехкаш хьувкхаю, кер-че лаз. Вай хана советски халкъа вахара материальнии культурнии боарам лакхбаларца дувзаденна рахит яхача лазара халагIа йола белгалонаш нийслац. Цхьабакъда бераштa юкъе хIанз а наг-нагахьа нийслу из лазар. Из лазар дIадалалга бераштa Iунал нийса дарах тийша да.

Рахит дукхагIа сих лат Iалам чухь геттара кIезига йола «Д» витамин бера организма чу кхоачам болаш ца кхачар бахьан долаш. Бераша дукхагIа юача, масала, крупаш, шекар, бьцададараш, сом санна йолча продукташца «Д» витамин яц. Эггара дукхагIа «Д» витамин хул хьайбашкара йоахача продукташца, масала, налхаца, фуашца, Iовнаца, чкъаьрий цхьадолча тайпашца, чкъаьран даьттаца.

Iатта шурийца ондайоалаш латтача бера организмана кхоачам балла «Д» витамин яц. Беро кхача баа боагIIача тайпара буаш ца хилар, дикагIа доля даар, худар шортта хилар — рахит яха лазар кхетара аьттув болашагIа дола хIамаш да, цу хана бера дулх дукхагIа тIадуже а. Рахит яха лазар кхетара аьттув болаш да цIагIара вIаштIехьа доаца хьалаш а: баьде тIуна чура че, маьлха сердали керда фои ца хилар.

Даьшта-ноаношта хайча бакъахьа да эргостерин яхаш цIи а йолаш цхьа вещество бера цIекаца хилар а маьлха ультрафиолетови зIанараш е кварцеви лампа сердал бера цIека тIаоттайича эргостеринах «Д» витамин хьайоалаш хилар а. Цудухьа эхкан замалахь маьлха зIанараш бера цIека тIаIаткъача хана, рахит яха лазар дола бераш дукха а кIезигагIа нийслу. Iан замалахьа берагара рахит гучадаьннача лоро физиотерапевтически кабинете хьожаду из кварцеви лампа сердал тIалоаттае.

Рахита эггара хьалхара белгалонаш дукхагIча даькъе бера 2 — 3 бутт баьннача гучаювла йолалу. Цу хана ун зара дувлаш, боча даьле, хьацар дувлаш, гувсалуш хул бер, къаьстта чIоагIа хьацар дувл керта, хIаьта из бахьан долаш фоарт чIормайоал. Юххьанце а денз лора тIа а ваха, цу лазара дарба де доладича, лазар кхы дIа гаьна а далац, сихха дарба а хул. Дарба деш ца хилча лазар сих дол тIехкаш меттахьа ювл: керта кеп хувцалу, хьажаюкъе а кертах а бегаш ювл. гайнеи харцахьеи тIайоал пергаш. наькха кеп хувцалу, настараш гоамлу, унахцIенача берел тIахьагIа доал уж Iохувша, уралатта, лела.

Хьахургдолча бера рахит гаьна ца доалийташ дIадаккхара фу де деза? Бер дергдолаш йолча кхалсаго юкъ-юкъе, боаррамагIа къахьегеи салаIен деза, ший дегIаца гигиена лелае еза. кердача цIенача фега дукхагIа хила еза. хила маьбоагIара, шортта витаминаш а йолаш хила беза кхача.

Керда хьахиннача а вешта кхы мел долча а бераштa рахит ца хилийтара фу де деза? Накха нийса хьувкха. хан-ханнахьа сомий хий, пюре, витаминаш тела, йIаьххача хана кердача фега хила. бера дегI шелалга а йIовхалга а дакхха, бера гигиенически Iунал дара правилаш. ден режим кхоачашъе, массажи гимнастикеи е еза.

Р. АРАКЕЛОВ.
Санитарни просвещене республикански ЦIеи лор.

Тахани кхоанеи хургда

6 МАРТ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9.00. Кинозал. Бераштa дола кинофильмаш. 14.00. Библиотека. Кхалнаха-социалистически Къахьегама Турпалашта хетадаьча литература обзор. 16.00—17.00. Парк. «Дукхаезаенна ашараш» — радиоконцерт. 17.00. Йоккха зал. Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха денна хетадаь Ленина цIерагIча культура Дворецa художественни самодеятельноста коллективий концерт. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 10.00. Болх бу «Къона ленинец» яхача кинотеатро. 12.00. Дунен халкъашта юкъерча кхалнаьха денна хетаяь берий Iуьйре. 13.00. Кагирхой салаIара сайре. Локх «Голубой экспресс» яхача вокально-инструментальни ансамбло.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 17.00. Оперни студе доакъошхой цIейна хетадаь концерт.

7 МАРТ

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Болх бу «Заманхо» яхача кинотеатро. Бераштa лаьрхIа кинофильмаш. 15.00. Библиотека. «Тха ноанош» яха бераштa лаьрхIа викторина. 16.00—17.00. Парк. «Кхалнах Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа» — радиопередача. «Советски композиторий цIи хеза иллеш» — радиоконцерт. 18.00. Лекционни зал. Болх бу «Кругозор» яхача кагирхой клубо. 19.00. Халхара зал. Кагирхой салаIара сайре.

Н. К. Крупскаяй цIерагIа культура Дворец. 18.00. Дунена халкъашта юкъерча кхалнаьха денна хетаяь «Огонек».

«Красный молот» завода культура ЦIа. 10.00. «Филателист» яха клуб болх беш я. 12.00. «Космонавт» яха кинотеатр. 12.00. «Объектив» яхача фотоклуба зайяти.

«Литературни кроссворд»

Укх шера 19 февралe «Сердало» газета тIа кепатехаяр Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен университета студента А.-В. Хусаинова оттаяь литературни кроссворд.

Тахан газет дешараштa дIадовзийт оаха цун жопаш.

ПХОРАГIА: 5. Рашидов. 6. Чахкиев. 9. Коробочка. 12. Увайс. 13. Лаура. 14. Беков. 17. «Iадат». 18. Макар. 19. Кийса. 20. Гарун. 25. Чехов. 26. Болла. 27. «Собар». 30. Макаренко. 31. Баширов. 32. Безухов.

УРАГIА: 1. Садаева. 2. Боков. 3. Данко. 4. Мелехов. 7. «Болар».8. Зовра. 10. Айдамиров. 11. Хетагуров. 15. Раиса. 16. «Гамар». 21. «Зезагаш». 22. Колас. 23. Плиев. 24. Базаров. 28. Калой. 29. Окуев.

Спорт

ФУТБОЛ

ДIахо хьош я ловзача Iай футболах ловзара республике хьалхле яккхара яхьаш.

Хьалхарча подгруппе котало яьккхар аргуиски «Вайнах» коллективо.

ЩоллагIча подгруппе аргIанара ловзараш хилар. Городской автотранспортни предприяте (ГАТП) спортсменаш цхьаккха кот ца воалаш (1:1) лайзар «Старогрознефть» НГДУ командаца. Грозненски «Локомотиво» счет 2:0 йолаш эшабир Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета студенташ. Укх подгруппе хьалхле гудермесски «Локомотивага» я. Хетаргахьа финале «Вайнахаца» ловзаргья из команда. Из вIашагIкхетар 12-ча марте хургда.

ВОЛЕЙБОЛ

Волейболах ловзара СССР чемпионата (хьалхара лига) аргIанара тур хилар укх деношка.

Грозненски «Автомобилист» Еревanерча СКИФ (физкультура института спортивни клуб) командаца лайзар. Шинна а матче счет 3:0 йолаш толам баьккхар грозненцаша.

Ший подгруппе хьалхарча моттиге я «Автомобилист» команда Кхоанеи ломмеи Баку цигарча СКА командаца ловзаргья из.

ШАХМАТАШ

Ярославле чакхдаьннад маIача наха юкъе шахматех ловзаш «Урожай» ДСО Центральни Совета хьалхле яккхара къовсамаш.

Цига дакъа лоацаш вар веррига а 50 совгIа спортсмен. Царна юкъе ворхIлагIа моттиг яьккхар вай мехкахочо спорта мастералла кандидата Ошаев Хаджи-Мурада.

ЯЙГА АТЛЕТИКА

Грозне В. И. Ленина цIерагIарча культура Дворецe чакхъяьннай «Правда» газета совгIаташ дахара лаьрхIа йола яйгача атлетика кросс. Цига дакъа лоацаш хилар 800 гаргга спортсмен.

Шо-шоай подгруппашка хьалхара моттигаш яьхар: Грознерча № 45 йолча юкъерча школа, В. И. Ленина цIерагIарча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккха завода, педучилища, университета вихалаша.

ЕЗА АТЛЕТИКА

Туле чакхъяьннай еза атлетиках СССР Герзашцарча Низий хьалхле яккхара яхьаш.

Укхаза дуккхачарел тIех хилар РСФСР заслуженни тренера И. Кодзоева Iомаву Хамидов Ваха. Чемпион хилар из.

Щи шу да Надтеречни районни библиотеке йижараша, комсомолкаша АльтемировгIар Хьаваси Маликаси болх бу. Къона бале а юртхоша сий деш ба мехкарий.

Дукха деза царна йижараша доаха иллеш. Уж шаккхе а района художественни самодеятельноста доакъашхой ба.

СУРТА ТIА: выступлени еш ба АльтемировгIар Хьаваи Маликеи.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

КЕРДАЧА ОБРЯДАШТА—ШЕРРА НИКЪ

Укх деношка къахьегамхой быте керда обрядаши цIейши юкъеяхьара йолча республикански совета аргIанара заседани хилар.

Цига 1976 шера республикански совето керда обрядаши цIейши вахаре кхухьаш баьча балха цхьайолча итогех дийцар цу совета бехктокхамеча секретара Х.-А. Берсанова. Цо белгалдаьккхар республика цхьайолча районашка укх тIеххьарча хана къахьегама, доттагIала цIейш чакхдоахилга. саг ряхар, керда Iодаьча бера торжественни хьале регистраци елга дIачIоагIлуш латтилга. Иштта дездеш белгалдоах вай районашка кагирхой Эскаре накъабоахилга, керда парспорташ дIателга. кхыдараш.

Цунца цхьана совета членаша белгалдаьккхар керда обрядаши цIейши вахара юкъекххахьара гIулакх вай дуккхача районашка ледара лелаш хилар, цу гIулакха вIашагIъехкача советаша кердадар, бахача наьх оамалаша дIатIадзаргдар хьахержара, доаржадара хайра хIама деш ца хилар. Къаьстта мела латт из гIулакх Ачхой-Мартановски, Грозненски районашка. Из гIулакх тоадара еррига общественноста низ вIашагIтоха безилга, вайна тара йолча кхыча къаман районашка Iоаяь опыт йовза а вай общественни вахаран бытан шерагIа юкъекхахьа а езилга белгалдаьккхар совето.

Нохч-ГIалгIай Министрий Совета председатела заместитела Н. К. Байбулатова 1977 шерара план дIайовзийтар совета членашта.

С. МАЙСИГОВ.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 март.

I ПРОГРАММА

9.00 — Кердадараш. 9.10 — Iуйранара гимнастика. 9.30 — «АБВГ-Дейка». 10.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни программа. 10.30— «ДикагIа дола товараш — дукхагIа». 11.00 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. МаIанах. Ший лоIамагIйола программа. Токкора передача. 12.30 — «Снегурочка» яха художественни фильм. 14.25 — «УнахцIено» яха Iилман-популярни программа. 14.55 — «ДоттагIал». 15.25 — Мультфильм. 15.45 — Когсоалозаш фигурни хахкарах йола дунен чемпионат. ДIахьокхаш йола выступлени. Токкора передача. Перерывах — кердадараш. 19.35 — «Ши капитан» яхача телевизионни дукхха серийн художественни фильма премьера. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Эстрадин программа. 23.05 — Теннисах йолча СССР чемпионата итогаш. Йистеьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

15.00 — «Сийрда цIе парус» яха йоккхагIа йолча классашка дешабагIараштa дола тележурнал. 15.25 — Документальни фильм. 15.35 — Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха денга. Дезача ден программа (гIалгIай меттала). 16.45 — «Хьамсара оапишк» яха телеспектакль. Хьалхареи, шоллагIеи сереш.

РАДИО

6 март.

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.18 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.25 — Хоамаш. 7.35— Ашараш. 8.25 — Шоана дукха еза ашараш. 12.10 — «БIаьстан хьалхара деза ди» яха радиокомпозици (нохчий меттала). 15.15 — «ЦIе сийгаш» яха пионераштеи дешархоштеи йола передача (гIалгIай меттала). 15.45 — Мехкаьтта хургда. «Октябрьнефть» яхача мехкдаьттеи гази йоаккхача управленера передача (эрсий меттала). 16.00 — КIирандийнахьа ашарий программа (эрсий меттала). 16.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 18.30 — Илеца доттагIал хараштa дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахани кхоанеи республике гIолла морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка ша билла а дохк долаш а йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3 — 7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура дийнахьа 0 +5, бийсана —2 —7 градус йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культураи отдела — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отдела — 3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем — 3-74-68; бухгалтерии — 2-54-30; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05055. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1885.